

STRENGERE STRAF – MINDRE NY KRIMINALITET?

En undersøgelse af effekten af strafskærper

**TANJA TAMBOUR JØRGENSEN
JUSTITSMINISTERIETS FORSKNINGSKONTOR
FEBRUAR 2016**

ISBN 978-87-92760-61-6

INDHOLD

1.	Baggrund og formål	4
2.	Teoretisk udgangspunkt	5
3.	Tidligere Forskning	5
3.1.	Forskning vedrørende straffens længde	6
3.2.	Forskning vedrørende straffens og frihedsberøvelsens art	6
3.3.	Forskning vedrørende straffens inkapaciterende effekt	7
3.4.	Forskning vedrørende cost-benefit	8
4.	Design og fremgangsmåde	9
4.1.	Metode	11
4.2.	Data	12
5.	Analyser af øget straffelængde	13
5.1.	Simpel vold	13
5.1.1.	Individualpræventiv effekt	15
5.1.2.	Inkapaciteringseffekt	17
5.1.3.	Omkostninger	18
5.2.	Alvorligere vold	19
5.2.1.	Individualpræventiv effekt	20
5.2.2.	Inkapaciteringseffekt	22
5.2.3.	Omkostninger	22
5.3.	Voldtægt	23
5.3.1.	Individualpræventiv effekt	23
5.3.2.	Inkapaciteringseffekt	25
5.3.3.	Omkostninger	25
5.4.	Uagtsomt manddrab i forbindelse med færdselsuheld	26
5.4.1.	Individualpræventiv effekt	27
5.4.2.	Inkapaciteringseffekt	28
5.4.3.	Omkostninger	29
6.	Analyser af sanktionens art	29
6.1.	Brugstyveri af motorkøretøj	29

6.1.1. Individualpræventiv effekt.....	30
7. Opsamling og diskussion	32
8. Litteraturliste.....	34
9. Bilag.....	37

1. BAGGRUND OG FORMÅL

Gennem de senere år er det med danske data påvist, at såvel fodlænkeordningen som samfundstjenesteordningen mindsker recidivrisikoen i sammenligning med afsoning i fængsel (Jørgensen 2011; Klement 2011; Klement & Pedersen 2014; Klement 2015). I indeværende studie vendes fokus mod effekten af fængselsstraf, herunder primært straffens længde.

I en dansk kontekst er der god mulighed for at udforske effekten af straffens art og længde, idet der for en række forbrydelser er gennemført generelle strafskærpelser, primært vedrørende øgning af straffens længde, men i enkelte tilfælde også vedrørende sanktionens art. De generelle strafskærpelser skaber en naturlig eksperimentel situation, hvor de vanlige forskningsproblemer med uobserverbar selektion langt hen ad vejen undgås.

Formålet med dette projekt er at drage nytte af denne gunstige situation med henblik på at undersøge, hvilken effekt – kriminalpræventiv eller kriminogen – strafskærpelserne har haft.

Der kan være flere formål med at straffe og med at skærpe straffene, såsom en generel påvirkning af kriminalitetsniveauet i samfundet, et ønske om bedre at tilgodese ofret eller at skabe en bedre balance mellem strafudmålingen for forskellige former for kriminalitet, f.eks. personfarlige forbrydelser i forhold til ejendomsforbrydelser.¹ Det fokus, der er i denne undersøgelse, nemlig hvorvidt strafskærpelserne har haft en indflydelse på kriminaliteten i form af alene den individualpræventive effekt, dvs. hvorvidt den enkelte lovovertræder afskrækkes fra at begå ny kriminalitet som følge af længere straf, angår ikke specifikt de konkrete formål med lovændringerne.

Undersøgelsen vil omfatte en deskriptiv del, hvor udviklingen i straffens art og i straflængder før og efter en given lovændring belyses, ligesom den vil omfatte en evaluering af de individualpræventive effekter, effekten af øget inkapacitering samt omkostningerne forbundet hermed. De forskningsspørgsmål, der vil blive belyst, er følgende:

- 1) I hvilket omfang har domstolene ændret praksis som følge af de kriminalpolitiske ændringer?
- 2) Hvad er den individualpræventive effekt af *øgede straflængder*?
- 3) Hvad er den individualpræventive effekt af *brug af fængselsstraf* frem for ikke-frihedsberøvende sanktioner?
- 4) Hvilken inkapaciteringseffekt opnås som følge af strafskærpelserne?
- 5) Hvilke omkostninger indebærer strafskærpelserne i forhold til de eventuelle præventive gevinster, der er herved?

Undersøgelsen er støttet af midler fra Trygfonden.

¹ Se eksempelvis bemærkninger til lovforslaget vedrørende strafskærpelser i 2002, L 118 af 26. februar 2002.

2. TEORETISK UDGANGSPUNKT

Der findes forskellige teoretiske antagelser, som relaterer sig til betydningen af straf.

Kriminalpræventive teorier peger på, at (fængsels)straffen kan virke forebyggende enten gennem afskrækkelse eller gennem resocialiserende tiltag i forbindelse med straffuldbyrdelsen og endelig også ved uskadeliggørelse af den dømte under indespærringen (inkapacitering).

Den mulige afskrækkende effekt af en straf kan angå enten generalprævention eller individualprævention. Det, der her er i fokus, er som nævnt alene den individualpræventive effekt, dvs. spørgsmålet om, hvorvidt den enkelte lovovertræder afskrækkes fra at begå ny kriminalitet som følge af vedkommendes egne oplevelser af straf (Greve 2002). Den generalpræventive effekt af strafskærpelser, altså effekten i forhold til den almene lovlydighed, ville naturligvis også være vigtigt at undersøge, men da det er overordentligt vanskeligt at gennemføre valide undersøgelser heraf (se f.eks. Hirsch 1988), er forsøg herpå udeladt.

Ved siden af straffeoriene er der på baggrund af institutionsforskning opstået forskellige teoretiske antagelser om den omvendte effekt af fængselsstraffen, nemlig en kriminogen effekt. I et af de tidligste og vigtigste studier tales der om en *prisonisering* (Clemmer 1940), men også udtrykket *kriminisering* eller øget kriminel orientering er anvendt (Bondeson 1974). Den negative effekt af fængselsstraffen kan ses enten som en følge af den læring eller socialisering, der sker ved interaktionen mellem de indsatte (Cline & Wheeler 1968) eller som følge af den deprivation, der sker i fængslet (Sykes 1958).

Også i en dansk sammenhæng er det påvist, at der sker en prisonisering, idet indsatte under straffafsoningen socialiseres, så de tilslutter sig oppositionelle normer i retning mod de ansatte og det officielle fængselssystem, de forvalter og repræsenterer. Prisoniseringen antages at øge risikoen for recidiv (Minke 2010).

Stemplingsteorien er et andet perspektiv, som dog angår hele sanktionssystemet og ikke alene fængselsstraffen. Antagelsen er, at den stempling som kriminel, der sker gennem politiets og retssystemets indgriben, kan resultere i, at lovovertræderen selv begynder at opfatte sig som værende kriminel og handler i overensstemmelse med denne opfattelse (Lemert 1967).

3. TIDLIGERE FORSKNING

På trods af, at fængselsstraffen i de fleste lande både er den mest indgribende og den mest kostbare strafform, der eksisterer, findes der ikke synderlig megen solid forskning vedrørende straffens effekt. I særlig grad mangler der forskning, der er af relevans i Danmark, hvor fængselsstraffe dels anvendes relativt sjældent og dels er relativt korte.

3.1. Forskning vedrørende straffens længde

Den – primært amerikanske – forskning, der er gennemført vedrørende straffens længde, er i en metaanalyse fra 2009 vurderet til ikke at udgøre et tilstrækkeligt godt videnskabeligt grundlag for sikkert at kunne konkludere noget herom (Nagin et al. 2009). I en anden metaanalyse fra 2002 peges på, at forskningen hyppigst påviser enten en nul-effekt eller en kriminogen effekt. Det konkluderes dermed, at der er en tendens til, at en øgning af straffens længde er forbundet med en svagt øget risiko for recidiv (Smith et al. 2002). Der findes dog enkelte nyere studier, som peger på en mindsket recidivrisiko som følge af længere fængselsstraffe (Meade et al. 2012; Ganong 2012).

Det bemærkes, at disse overvejende amerikanske undersøgelser gerne sammenligner meget lange straflængder, hvilket er uden relevans i en dansk kontekst, hvor majoriteten af fængselsstraffene er under tre måneder.

I et hollandsk studie undersøges betydning af straflængder, der lidt mere ligner de danske (Snodgrass et al. 2011).² Undersøgelsen angår effekten af straffe på under én måned i forhold til straffe på henholdsvis 1-2 måneder, >2-3 måneder, >3-6 måneder, >6-12 måneder og over 12 måneder. Der påvises ingen signifikant sammenhæng mellem straffens længde og recidiv.

På baggrund af en nedkriminalisering for de fleste berigelsesforbrydelser, der blev gennemført i Danmark i 1982, er der også set på betydningen af straflængden. Reformen indebar en reduktion i straflængderne for berigelseskriminalitet på 25 pct., svarende til ca. 50 dage. En evaluering heraf viser, at der ikke er forskel i andel recidiverede mellem dem, der havde afsonet deres (længere) straf inden reformen, dem, der havde fået deres løsladelse fremrykket som følge af reformen, og dem, der blev idømt en (kortere) straf efter reformens gennemførelse. Heller ikke denne undersøgelse tyder altså på, at længere straffe har en hverken præventiv eller kriminogen effekt (Kylvsgaard 1998).

3.2. Forskning vedrørende straffens og frihedsberøvelsens art

Forskning vedrørende effekten af frihedsberøvende sanktioner i forhold til ikke-frihedsberøvende sanktioner peger ligeledes ofte på enten en nul-effekt eller en kriminogen effekt.

I tre metaanalyser fra henholdsvis 2002, 2006 og 2015 påvises, at recidivrisikoen efter ikke-frihedsberøvende sanktioner svarer til den, der er efter frihedsberøvende sanktioner (Smith et al. 2002; Villettaz et al. 2006; Villettaz et al. 2015). I en meget omhyggelig og omfattende litteraturgennemgang konkluderer forfatterne, at fængselsstraf i forhold til ikke-frihedsberøvende sanktioner enten har en svag kriminogen effekt eller en nul-effekt (Nagin et al. 2009). Tilsvarende resultater er

² Personerne i denne undersøgelse har i gennemsnit afsonet en straf på 6,7 måneder. I 2011 var den gennemsnitlige idømte ubetingede frihedsstraf i Danmark på 6,1 måneder.

fundet i diverse enkeltundersøgelser (se f.eks. Freiburger & Iannacchione 2011; Lulham et al. 2009; McGrath & Weatherburn 2012; Weatherburn 2010; Sirén & Savolainen 2013; Ministry of Justice 2013; Cochran et al. 2014).

Det skal dog understreges, at på trods af brug af flere former for statistiske analyser og matchingsmetoder så lider de internationale undersøgelser gerne under, at det kun i begrænset omfang har været muligt at kontrollere for den selektion, der sker ved domstolens valg mellem ubetinget frihedsstraf og anden strafform. Der er således typisk ikke evalueringsmæssigt draget fordel af naturlige eksperimentelle situationer, men effekten er målt på baggrund af vanlig domspraksis.

To nyere amerikanske undersøgelser tager imidlertid udgangspunkt i naturlige eksperimentelle situationer. Studierne udnytter, at sager fordeles tilfældigt blandt dommere i en given retskreds, og at der er markant variation mellem dommerne i tilbøjeligheden til at idømme fængselsstraffe frem for ikke-frihedsberøvende sanktioner. Variationen i straffastsættelsen udnyttes til at estimere kausale effekter af fængselsstraf på recidiv. Begge studier påviser en nul-effekt af at idømme en fængselsstraf i forhold til en ikke-frihedsberøvende straf (Nagin & Snodgrass 2013; Loeffler 2013).

Problemet med sammenlignelighed er endvidere undgået i tre nyere danske studier af henholdsvis samfundstjeneste og fodlænkeordningen, idet særlige forhold har gjort det muligt at minimere risikoen for uobserverbar selektion i konstruktionen af eksperimental- og kontrolgruppe (Jørgensen 2011; Klement 2011; Klement & Pedersen 2014; Klement 2015). Effektevalueringen af samfundstjeneste fra 2011 viser, at der overordnet set ikke er signifikant mindre recidiv efter samfundstjeneste end efter en ubetinget dom, men at der for visse subgrupper er en sådan effekt (Klement 2011). To andre danske studier peger i samme retning (Clausen 2007; Andersen 2012). I den nyeste effektmåling påvises en statistisk signifikant positiv effekt af samfundstjeneste for gruppen som helhed (Klement & Pedersen 2014; Klement 2015).

Fodlænkeordningen er en alternativ afsoningsform og kan som sådan illustrere eventuelle negative effekter af afsoning i et fængsel. Den danske undersøgelse, der er gennemført heraf, peger på, at det mindsker recidivrisikoen at afsone i hjemmet med elektronisk overvågning frem for at afsone i fængsel. En del af forklaringen herpå må antages at være, at de negative påvirkninger under en strafafsoning i et fængsel undgås (Jørgensen 2011).

3.3. Forskning vedrørende straffens inkapaciterende effekt

Selv om der ikke umiddelbart ses en klar tendens til, at længere fængselsstraffe kan påvises at mindske risikoen for recidiv i forhold til kortere straffe, så kan de længere straffe indebære en større uskadeliggørende – eller inkapaciterende – effekt. Når afsoneren holdes afsondret fra det øvrige samfund, vil vedkommende således være forhindret i at begå i hvert fald de fleste former for krimi-

nalitet. Det er da også givet, at fængselsstraffen har en sådan effekt (se f.eks. Owens 2009; Piquero 2007; Weatherburn et al. 2006; Wermink et al. 2013; Travis et al. 2014).

I en dansk undersøgelse er det estimeret, at den faktiske brug af fængselsstraf reducerer kriminalitets omfang med 3-10 pct. (Kyvsgaard 1998). Samme undersøgelse estimerer betydningen af forskellige hypotetiske strafskærpelser og viser bl.a., at en ændring af alle betingede domme til ubetingede vil mindske kriminaliteten med 1,7 pct., men samtidig kræve en vækst i fængselskapaciteten på 46 pct. Kun meget omfattende, selektive strafskærpelser ser ud til at ville medføre en reduktion i kriminaliteten på mere end 10 pct., men samtidig kræve en øgning i fængselskapaciteten på flere hundrede procent (ibid.). Tilsvarende resultater er fundet i en svensk undersøgelse (Andersson 1991).

I flere nyere studier vedrørende inkapaciteringseffekter af øgede strafflængder påvises også en reduktion i kriminaliteten som følge af længere indespærringer. Størrelsen af effekten varierer studierne imellem og afhænger af, hvilken population undersøgelsen angår, således at der opnås størst effekter for unge og for højfrekvente lovovertrædere (Tollenaar et al. 2014; Wermink 2013; Sweeten & Apel 2007).

3.4. Forskning vedrørende cost-benefit

Gennem de senere år har cost-benefit analyser vedrørende de eventuelle økonomiske gevinster ved brug af forskellige straffende eller præventive indsatser og programmer vundet indpas i forskningen. Således ses en tendens til, at det ikke kun er spørgsmålet om, hvad der virker, der belyses, men også spørgsmålet om, hvorvidt en given kriminalpræventiv indsats kan betale sig rent økonomisk, når gevinster opvejes mod de omkostninger, der er forbundet med indsatsen.

En af de mest ambitiøse kortlægninger af omkostninger og gevinster ved at anvende forskellige kriminalpræventive programmer er gennemført af Washington State Institute for Public Policy – første gang i 1997 (Aos et al. 2001). Sidenhen har dette institut gennemført flere og mere avancerede cost-benefit analyser (se f.eks. Aos et al. 2011). Også andre forskere har gennemført sådanne analyser, og de meget divergerende resultater understreger, at metoder og – ikke mindst – inklusion af forskellige mulige omkostninger influerer voldsomt herpå (se f.eks. Cohen 1998; Nilsson & Wadskog 2008).

I Danmark er der gennemført enkelte beregninger vedrørende omkostninger og gevinster ved forskellige sociale tiltag (se f.eks. Hansen et al. 2010; Rambøll 2012; Jacobsen 2013). Justitsministeriets Forskningskontor har også i forbindelse med en effektevaluering af Københavns Politis hot spot indsats beregnet besparelserne til politi, domstole og kriminalforsorg i forhold til merudgifter, der er forbundet med indsatsen (Jørgensen 2010).

4. DESIGN OG FREMGANGSMÅDE

Denne undersøgelse udgøres af separate analyser vedrørende fem typer af kriminalitet: Simpel vold, alvorligere vold, voldtægt, uagtsomt manddrab ved færdselsuheld samt brugstyveri af motorkøretøj. Fælles for disse former for kriminalitet er, at de er omfattet af de lovændringer, der blev gennemført i 2002. For simpel vold, alvorligere vold, voldtægt og uagtsomt manddrab ved færdselsuheld vedrører lovændringerne en *øgning af straffens længde*, mens det for brugstyveri af motorkøretøj drejer sig om en ændring af *straffens art* i form af en øget brug af fængselsstraf.

Den indledende del af analyserne består af en deskriptiv kortlægning af, hvordan lovændringerne reelt har påvirket praksis. Dernæst gennemføres de egentlige effektanalyser.

For at kunne undersøge hvorvidt henholdsvis straflængden og sanktionens art har en selvstændig indflydelse på recidivrisikoen, er det nødvendigt at kunne konstruere eksperimentel- og kontrolgrupper, som er sammenlignelige på alle andre karakteristika end straffens længde eller sanktionens art alt efter, hvilken af disse lovændringen vedrører. Det ideelle design ville være at gennemføre et forsøg, således at længden af den ubetingede dom eller sanktionstypen blev tilfældigt fordelt. Dette er imidlertid ikke en realistisk fremgangsmåde. Da lovændringer er generelle – de angår alle, der har begået en specifik type kriminalitet og ikke kun en selekteret gruppe af lovovertrædere – opstår der en naturlig eksperimentel situation, som kan udnyttes i konstruktionen af eksperimentel- og kontrolgrupper. Det er ikke eksempelvis personlige forhold, motivation eller tidligere erfaringer med kriminalitet, der afgør, om en lovovertræder er omfattet af strafskærpelserne. Det er udelukkende gerningstidspunktet, der er afgørende for, om en lovovertræder dømmes efter den skærpede lovgivning eller ej. På den baggrund må det som udgangspunkt antages, at en gruppe af dømte, der eksempelvis har begået simpel vold *inden* lovændringen, på alle andre karakteristika end straflængden er sammenlignelig med en gruppe af dømte, der har begået simpel vold *efter* lovændringen. Det kan dog ikke udelukkes, at lovændringerne har en generalpræventiv effekt, hvilket kan betyde, at de to grupper ikke er fuldstændig sammenlignelige, men dette kontrolleres for så vidt, at de dømte er sammenlignelige med hensyn til køn, alder og tidligere straffe.

Til hver enkelt effektanalyse konstrueres en eksperimentelgruppe, som består af lovovertrædere, der har begået en given lovovertrædelse og fået en dom i en afgrænset periode *efter* lovændringen, dvs. som er dømt efter den skærpede lovgivning. Tilsvarende konstrueres til hver eksperimentelgruppe en kontrolgruppe, som består af lovovertrædere, der er dømt *inden* lovændringen, dvs. som er dømt efter den tidligere lovgivning.

I forhold til afgrænsningen af de konkrete eksperimentelgrupper er der tre væsentlige forhold, som så vidt muligt er taget i betragtning. For det første er det fordelagtigt, at kontrol- og eksperimentelgruppe rent tidsmæssigt ligger så tæt på hinanden som muligt for at minimere risikoen for potentiell-

le periodeeffekter. For det andet er det væsentligt at være opmærksom på, at fodlænkeordningen pr. 21. april 2006 blev udvidet til at inkludere unge, der ikke er fyldt 25 år på gerningstidspunktet, og som idømmes en ubetinget straf på indtil 3 måneder. Det betyder, at visse lovovertrædere, der er idømt domme på indtil 3 måneder efter 21. april 2006, kan afsone deres ubetingede dom i hjemmet med elektronisk fodlænke frem for i fængsel. For at sikre at det reelt er varigheden af strafafsoning i et fængsel, der undersøges, bør eksperimentalgruppen, hvis denne inkluderer domme på under tre måneder, udelukkende bestå af domme, der er afgjort inden udvidelsen af fodlænkeordningen. For det tredje bør observationsperioden så vidt muligt ikke strække sig over 2007, hvor der sker et fald i sigtelsesprocenten som følge af politireformen.

I analyserne vedrørende øget strafflængde anvendes kontrolgrupper, der er idømt en ubetinget frihedsstraf for samme type kriminalitet som eksperimentalgruppen. Hermed sikres, at effekten af strafflængden isoleres. Det forudsætter dog, at lovændringerne udelukkende forårsager en øget strafflængde og ikke også samtidig indebærer en øget tilbøjelighed til at idømme en ubetinget dom, således at der er forskel på, hvem der idømmes ubetingede domme før og efter lovændringen. Den deskriptive analyse belyser, om det er tilfældet.

For simpel vold gennemføres supplerende effektanalyser, der udelukkende angår førstegangsaafsone-re. I disse analyser isoleres effekten af længden af denne ene idømte fængselsstraf således uden at være påvirket af eventuelle tidligere erfaringer med afsoning af fængselsstraffe. For simpel vold gennemføres yderligere supplerende analyser, der udelukkende angår domme, hvor der ikke indgår biforhold i sagen. Formålet med disse analyser er at undgå en påvirkning af en eventuel ændret prioritering af, hvilken type af kriminalitet der fra politiets side vælges som hovedforhold i de tilfælde, hvor der indgår flere forhold i et sagskompleks.³ For brugstyveri af motorkøretøj gennemføres udelukkende en analyse, der er baseret på denne type af solosager.

Samme person kan kun indgå én gang i samme gruppe. Har vedkommende flere relevante domme i den periode, der afgrænser gruppen, vælges den første. Samme person kan dog godt indgå i både eksperimental- og kontrolgruppe. Sidstnævnte sker for at mindske risikoen for creaming af eksperimentalgruppen ved at højfrekvente lovovertrædere indgår i kontrolgruppen, men omvendt ekskluderes fra eksperimentalgruppen. Kun domme, hvor der fremgår en løsladelsesdato, indgår i materialet. Domme, hvor den afsonede tid overstiger den idømte strafflængde, er desuden ekskluderet. Disse domme antages at være afsonet sammen med en eller flere øvrige domme og vil derfor mudre billedet, hvis de inkluderes.

Under kapitlerne for de enkelte typer af kriminalitet er nærmere beskrevet, hvordan de enkelte eksperimental- og kontrolgrupper er konstrueret.

³ Supplerende analyser gennemføres udelukkende for simpel vold, da der for de øvrige typer af kriminalitet ikke er tilstrækkeligt mange domme til at kunne gennemføre analyser på subgrupper.

4.1. Metode

Lovændringerne kan som nævnt opfattes som et naturligt eksperiment. Der burde dermed ikke være særlige karakteristika ved eksperimentalgrupperne, som adskiller dem fra deres respektive kontrolgrupper. Det er dog muligt, at der på grund af periodeeffekter eller andre forhold reelt er en forskel mellem grupperne. Det undersøges derfor, om der er signifikante forskelle mellem grupperne på centrale parametre af betydning for recidivrisikoen.

Med hensyn til sammenligneligheden mellem eksperimental- og kontrolgruppers recidivrisiko er det fra den kriminologiske forskning velkendt, at tidligere kriminalitet er en yderst vigtig prædiktør for fortsat kriminalitet, mens sociale forhold spiller en mindre rolle (se f.eks. Clausen & Kyvsgaard 2009; Minke 2006; Nilsson 2002). Det er derfor især væsentligt, at eksperimental- og kontrolgruppe er ens i forhold til omfanget af tidligere domme, herunder tid anbragt i et fængsel. Endvidere er det afgørende for sammenligneligheden, at der ikke er forskelle på de to grupper vedrørende alder. For at sikre at en eventuel effekt ikke blot er udtryk for en 'alderseffekt', dvs. at de, der afsoner længere straffe, er ældre, når de løslades, og alene som følge heraf begår mindre kriminalitet, er det alderen på løsladelsestidspunktet, der inkluderes.

I de tilfælde, hvor der forekommer forskelle mellem grupperne på centrale karakteristika, gennemføres propensity score matching for at øge sammenligneligheden mellem grupperne. Princippet bag propensity score matching er, at der for hver person i eksperimental- og kontrolgruppe udregnes en propensity score, som svarer til sandsynligheden for, at personen indgår i eksperimentalgruppen. Propensity scoren udregnes ved at inddrage indflydelse fra alle relevante, tilgængelige baggrundsvariable. På baggrund af propensity scoren matches personer fra eksperimentalgruppen med personer fra kontrolgruppen. To personer med samme propensity score er ikke nødvendigvis ens med hensyn til hver enkelt baggrunds faktor, men pointen med propensity score matching er, at for hver baggrunds faktor er gennemsnitsværdierne ens for de valgte personer i eksperimentalgruppen og de valgte personer i kontrolgruppen. I praksis anvendes som udgangspunkt 1:1 nearest neighbor matching. Dette betyder, at hver person i eksperimentalgruppen matches med den person i kontrolgruppen, som har den propensity score, der ligger nærmest propensity scoren, som personen i eksperimentalgruppen har. Matchingen er gennemført uden tilbagelægning, dvs. hver person i kontrolgruppen kan kun indgå én gang. Selvom der dannes par med propensity scores, som er tættest muligt, kan forskellen mellem en person i eksperimentalgruppen og den nærmeste person fra kontrolgruppen godt være ganske stor. For at undgå en sådan skævhed er anvendt en caliper på 0,01, dvs. en matchperson fra kontrolgruppen skal ligge inden for denne afstand fra eksperimentalpersonen.⁴

⁴ I analyserne vedrørende brugstyveri af motorkøretøj er anvendt en lidt anden fremgangsmåde, idet bruttokontrolgruppen er noget større end eksperimentalgruppen. Af den årsag er anvendt 1:2 nearest neighbor, hvor én person fra eksperimentalgruppen matches med to personer fra kontrolgruppen. Der er desuden mulighed for tilbagelægning.

Analyserne af fængselsstraffens inkapaciterende effekt gennemføres udelukkende i de tilfælde, hvor lovændringen vedrører en øgning af straffens længde, dvs. for simpel vold, alvorligere vold, voldtægt og uagtsomt manddrab ved færdselsuheld.⁵ I analyserne udregnes den gennemsnitlige forskel i strafflængderne mellem eksperimental- og kontrolgruppe, og på den baggrund undersøges det, hvor mange lovovertrædelser kontrolgruppen begår i den periode, de ville have været anbragt i et fængsel, såfremt de havde været dømt efter den nye lovgivning (se Kyvsgaard 1998). Den samlede mængde kriminalitet, der er begået i disse perioder, udgør inkapaciteringseffekten. Ved beregninger af inkapaciteringseffekten tages hensyn til prøveløsladelse, således at effekten måles i forhold til den faktiske afsoningstid.

Det er problematisk at måle inkapaciteringseffekten umiddelbart efter løsladelse, da det er det tidsrum, hvor risikoen for tilbagefald til kriminalitet er størst. Med sådanne målinger overestimeres effekten derfor antageligt. Måles inkapaciteringseffekter over en længere periode, reduceres de typisk (se f.eks. Ganong 2012). Af den grund er det besluttet at gennemføre målinger af inkapaciteringseffekter i en periode efter den toårige observationsperiode. Ulempen ved denne fremgangsmåde er, at inkapaciteringseffekten i en vis udstrækning underestimeres, idet kontrolgruppen er to år ældre i måleperioden, end de reelt ville have været ved en forlængelse af deres fængselsophold. Af den grund gennemføres også en måling af inkapaciteringseffekten, hvor det beregnes, hvor mange lovovertrædelser kontrolgruppen – målt over den toårige observationsperiode – gennemsnitligt begår i en periode af den længde, de ellers ville have siddet længere i fængsel. Denne beregning overestimerer angiveligt effekten, men ikke i så høj grad, som ved målinger lige efter løsladelse. I alle tilfælde måles på antallet af straffelovsovertrædelser, som fører til en fældende strafferetlig afgørelse og har gerningsdato inden for den valgte måleperiode.

Sidste del af analyserne består af beregninger af, hvilke omkostninger strafskærperne indebærer. Disse relateres ved hjælp af simple beregninger til de gevinster, der er opnået ved strafskærperne. Der er således ikke tale om omfattende cost-benefit analyser.

4.2. Data

Til såvel effekt- som inkapaciteringsanalyser anvendes data om strafferetlige afgørelser fra Danmarks Statistik, der har oplysninger om domme siden 1980. I analyserne anvendes primært data for perioden 1990–2013. I data findes information om fødselsdato, køn, afgørelsens art, kriminalitetens art, afgørelsesdato, strafflængde og gerningsdato.

Fra Danmarks Statistik er desuden anvendt data vedrørende fængslinger. Herfra er primært løsladelsesdatoen anvendt, idet recidiv måles fra denne i de tilfælde, hvor det er en ubetinget dom, der er i

⁵ Der er ikke gennemført analyser af en eventuel inkapaciteringseffekt for brugstyveri af motorkøretøj, da lovændringen her forårsager en øget brug af fængselsstraf, men ikke udgør et skift fra udelukkende brug af ikke-frihedsberøvende sanktioner til brug af alene ubetingede fængselsstraffe.

fokus. Indsættelsesdatoen er dog også anvendt med henblik på at beregne længden af den afsonede straf for dermed at kunne ekskludere de tilfælde, hvor længden af den reelle afsoning overskrider den idømte strafflængde, idet dette som nævnt antageligt skyldes, at flere domme afsones i forlængelse af hinanden.

Der anvendes i analyserne flere forskellige mål på recidiv. Typisk ses alene på forskelle i andelen, der recidiverer. Ved små populationer kan det imidlertid være vanskeligt at finde signifikante forskelle mellem eksperimentel- og kontrolgruppe, hvis det er det eneste mål, der benyttes (Nagin et al. 2009). Desuden kan der være behov for mere nuancerede mål. Analyserne angår derfor både prævalensen, dvs. om dømte idømmes en ny dom i perioden eller ej, og frekvensen i form af antal nye domme. Endvidere indgår mål på nye ubetingede domme og nye frihedsstraffe. Recidiv måles i alle tilfælde i en toårig periode efter løsladelse for dem, der har afsonet en ubetinget dom, og efter domsdato for dem, der er idømt en ikke-frihedsberøvende sanktion. Det er gerningsdatoen for eventuel ny kriminalitet, der skal ligge inden for denne periode, og det nye forhold skal have ført til en fældende afgørelse.

5. ANALYSER AF ØGET STRAFLÆNGDE

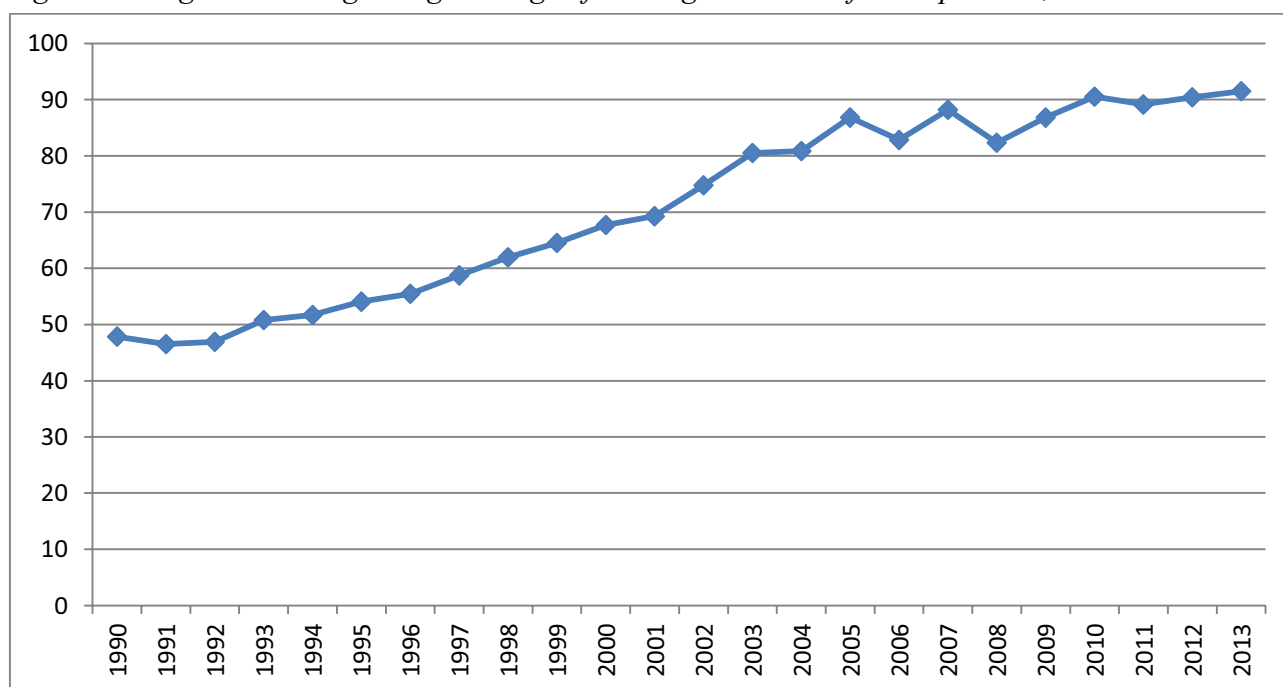
I det følgende gennemføres separate analyser vedrørende individualpræventive effekter og inkapaciteringseffekter af øgede strafflængder for henholdsvis simpel vold, alvorligere vold, voldtægt og uagtsomt manddrab i forbindelse med færdselsuheld.

5.1. Simpel vold

Ved straffskærpelserne i 2002 blev strafferammen for simpel vold hævet fra halvandet til tre års fængsel.⁶ Som det fremgår af figur 1, er der i perioden 1990-2013 sket en øgning i strafflængderne for simpel vold. Figuren viser, at øgningen er sket helt tilbage fra midten af 1990'erne, hvilket formentlig hænger sammen med det store fokus, der var på vold i den periode. Blandt andet blev der i henholdsvis 1994 og 1997 vedtaget to voldspakker, der også indebar nogle – ret begrænsede – straffskærpelser. Figuren viser videre, at væksten i strafflængderne ikke alene har fundet sted umiddelbart efter lovændringen i 2002, men langsomt over flere år.

⁶ Lov nr. 380 af 6. juni 2002.

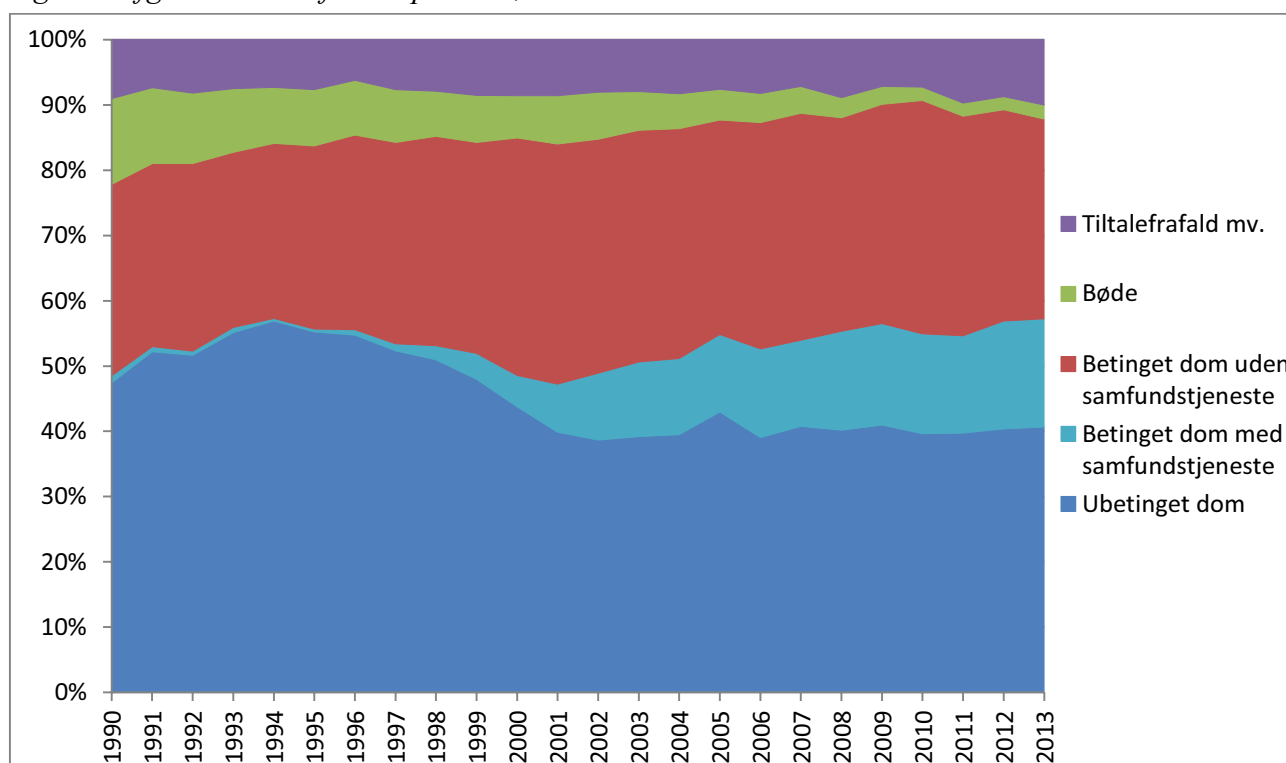
Figur 1. Den gennemsnitlige længde i dage af ubetingede domme for simpel vold, 1990-2013.

Af figur 2 fremgår sanktionens art for domme for simpel vold afsagt i perioden 1990 - 2013.⁷ Figuren viser, hvordan andelen af ubetingede domme er mindsket fra at udgøre omkring 55 pct. af de årlige afgørelser i midten af 1990'erne til at udgøre omkring 40 pct. fra år 2000 og frem. Det tyder dermed på en mindsket tilbøjelighed til at idømme en ubetinget dom i løbet af perioden, hvilket dog ikke kan tilskrives lovændringen i 2002. Som det fremgår af figuren, skyldes mindskningen i andelen af ubetingede domme snarere, at der siden slutningen af 1990'erne idømmes flere betingede domme med vilkår om samfundstjeneste. Andelen af ubetingede domme har således været ret konstant siden 2001.

⁷ Foranstaltningsdomme indgår ikke.

Figur 2. Afgørelsens art for simpel vold, 1990-2013.

5.1.1. Individualpræventiv effekt

For så vidt muligt at tilgodese de under punkt fire nævnte hensyn er det besluttet at afgrænse eksperimentalgruppen til at omfatte **ubetingede domme idømt i 2003**, hvor gerningsdatoen ligger efter straffeskærpelsen.⁸ Der indgår 1115 domme i eksperimentalgruppen.

I konstruktionen af en kontrolgruppe er det som tidligere nævnt ønskværdigt, at eksperimental- og kontrolgruppe tidsmæssigt ligger så tæt som muligt. Imidlertid sker øgningen i strafflængderne langsomt over tid for simpel vold, jf. det tidligere, hvorfor det i dette tilfælde på den anden side vil være fordelagtigt at afgrænse en kontrolgruppe, der ligger lidt længere tilbage i tid. For i videst muligt omfang at imødekomme begge hensyn er der konstrueret en kontrolgruppe, som omfatter **ubetingede domme idømt i 1999**. Der indgår 1264 domme i kontrolgruppen.⁹

Som tidligere nævnt gennemføres der særskilte analyser for solosager, dvs. sager der udelukkende består af et forhold. Her indgår 749 domme i eksperimentalgruppen og 859 i kontrolgruppen. Der

⁸ Skærpelsen trådte i kraft 8. juni 2002.

⁹ Da den gennemsnitlige forskel i de idømte strafflængder mellem denne eksperimental- og kontrolgruppe viser sig at være relativ begrænset, er der endvidere forsøgt at anvende en kontrolgruppe med domme afsagt i 1995-1996 for at opnå en lidt større forskel i strafflængder. Denne gruppe har imidlertid vist sig ikke at være sammenlignelig på observerbare karakteristika og kan grundet mulige periodeeffekter heller ikke antages at være sammenlignelig på uobserverbare karakteristika. I de nedenstående analyser anvendes derfor udelukkende kontrolgruppen, som omfatter domme afsagt i 1999.

gennemføres endvidere særskilte analyser for sager, som er dømtes første ubetingede dom. Her indgår 624 domme i eksperimentalgruppen og 684 i kontrolgruppen.

I analysen undersøges forskelle på køn, alder, tidligere kriminalitet, idømt strafflængde, antal biforhold¹⁰ i indekssdommen samt recidiv. I tabel 1 er eksperimentalgruppen sammenlignet med kontrolgruppen på disse forhold for de tre delanalyser.

Tabel 1. Karakteristika ved kontrol- og eksperimentalgrupper, simpel vold.

	Alle		Solosager		Førstegangsafsonere	
	Kontrolgruppe	Eksperimentaltalgruppe	Kontrolgruppe	Eksperimentaltalgruppe	Kontrolgruppe	Eksperimentaltalgruppe
Alder på gerningstidspunktet	28,81	29,30	28,89	29,42	27,46	28,03
Alder på løsladelsestidspunktet	29,54	29,95	29,56	30,05	28,17	28,67
Køn (mand=0)	0,02	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03
Længden af idømt straf (i dage)	59,26***	71,30***	44,74***	56,97***	43,36***	54,33***
Antal konfererende sager	0,71	0,63	-	-	0,61	0,51
Antal tidligere domme	3,40	3,43	2,95	2,99	1,29	1,31
Antal tidligere ubetingede domme	1,33	1,30	1,07	1,07	-	-
Antal tidligere frihedsstraffe	2,04	2,02	1,74	1,72	0,46**	0,56**
Antal tidligere forhold	10,83	9,58	9,02	7,75	2,82	2,65
Tidligere idømt ubetinget strafflængde (i dage)	184,08	164,70	133,24	131,85	-	-
Recidiv:						
Antal nye domme	0,71	0,69	0,59	0,60	0,51	0,47
Antal nye ubetingede domme	0,37	0,41	0,30	0,34	0,24	0,29
Antal nye frihedsstraffe	0,47	0,48	0,39	0,41	0,33	0,34
Andel recidiveret til ubetinget dom	26 %	28 %	22 %	24 %	17 %	21 %
Andel recidiveret til frihedsstraf	32 %	33 %	28 %	29 %	24 %	24 %
Andel recidiveret	41 %	41 %	36 %	38 %	32 %	30 %
Antal personer	1264	1115	859	749	684	624

***: p<0,001; **: p<0,01; *: p<0,05.

¹⁰ Dog ikke i analysen, der alene omfatter solosager.

På baggrund af den tidligere beskrevne stigning i anvendelsen af betingede domme – i særdeleshed betingede domme med vilkår som samfundstjeneste – kunne det forventes, at eksperimental- og kontrolgruppe ikke ville være ens på observerbare faktorer. Af tabellen fremgår imidlertid, at de er særdeles sammenlignelige. I analysen, hvor hele eksperimentalgruppen og hele kontrolgruppen indgår, er der ingen signifikante forskelle mellem de to grupper i forhold til de observerbare faktorer. Tilsvarende gælder for analyserne, hvor udelukkende solosager indgår. I begge tilfælde er længden af den idømte straf eneste signifikante forskel. Forskellen i straflængder er på gennemsnitligt 12 dage i begge analyser.

For begge populationer er der gennemført propensity score matching (tabel 1a og 1b i bilag). Resultaterne fra disse analyser ligner dem, der ses af tabel 1, dvs. der kan ikke påvises signifikante forskelle vedrørende de forskellige mål på recidiv.

I analysen, der udelukkende angår domme, som er dømtes første ubetingede dom, er der ligeledes signifikant forskel på de to grupper, når det gælder længden af den idømte straf. Den gennemsnitlige forskel er her 11 dage. Endvidere er der signifikant forskel i antallet af tidligere idømte betingede domme. Denne forskel kan til dels skyldes den øgede tilbøjelighed til at idømme betingede domme med vilkår om samfundstjeneste i tilfælde af simpel vold, jf. afsnit 5.1. For i videst muligt omfang at sikre sammenlignelighed mellem de to grupper på tilgængelige karakteristika, er der gennemført propensity score matching. Resultaterne fra denne analyse (tabel 1a og 1b i bilag) ligner de deskriptive resultater. Selv når sammenligneligheden mellem grupperne på observerbare karakteristika øges, er der således ingen signifikante forskelle i forhold til de forskellige mål for recidiv. Dog skal det her bemærkes, at der kan være en øget risiko for, at grupperne ikke er helt ens på uobserverbare karakteristika grundet ovenstående.

Analyserne tyder dog samlet set på, at øgningen i straflængder for simpel vold ikke har haft en betydning for de dømtes recidivrisiko. Dette er næppe overraskende set i lyset af, at forskellen i den gennemsnitligt idømte straflængde mellem grupperne kun er på omkring 12 dage.

5.1.2. Inkapaciteringseffekt

Selvom det ikke kan påvises, at de længere fængselsstraffe for simpel vold har en individualpræventiv effekt, kan de have en større inkapaciterende effekt som følge af den længere indespærring. Som nævnt idømmes eksperimentalgruppen i gennemsnit 12 dages længere straffe end kontrolgruppen.¹¹ Når der tages højde for, at nogle af de dømte vil blive prøveløsladt, bliver forskellen ni da-

¹¹ Dette angår det tilfælde, hvor alle uanset antal konfererende sager eller tidligere fængselsstraffe indgår i kontrol- og eksperimentalgruppe.

ge.¹² Anvendes den mere konservative beregning af inkapaciteringseffekten, hvor effekten af de ni ekstra dage i fængsel måles efter den toårige observationsperiode, bliver inkapaciteringseffekten 0,012 straffelovsovertrædelse pr. person. Måles derimod på en gennemsnitlig niddags-periode over den toårige observationsperiode, bliver inkapaciteringseffekten 0,021 straffelovsovertrædelse pr. person.¹³

For eksperimentalgruppen, som udgøres af 1115 personer, indebærer de to estimater på inkapaciteringseffekten således mellem 13 og 23 færre lovovertrædelser. Heraf estimeres under halvdelen at være voldsforbrydelser.

5.1.3. Omkostninger

Ifølge Kriminalforsorgen er udgiften for afsoning i et åbent fængsel 1294 kr. pr. indsat pr. døgn.¹⁴ Det svarer til, at det i gennemsnit koster knap 12.000 kr. pr. person at afsone de ekstra ni dage, som strafskærpelsen har indebåret. Såfremt alle afsoner deres længere straf i et fængsel, vil omkostningerne ved den længere indespærring for 1115 personer løbe op til ca. 13 millioner kroner.

I dag har lovovertrædere, der er idømt fængselsstraffe på maksimum seks måneder, imidlertid mulighed for at afsone dommen i hjemmet med elektronisk fodlænke.¹⁵ Udgiften hertil er 448 kr. pr. døgn pr. afsoner.¹⁶ Omkostningerne forbundet med længere afsoning vil således blive noget lavere i dag, idet det kan antages, at omkring halvdelen af dem med domme på maksimum seks måneder vil afsone med fodlænke i hjemmet (Sorensen & Kyvsgaard 2009). Da 96 pct. af eksperimentalgruppen er idømt domme på indtil seks måneder, vil omkostningerne for den længere indespærring i dag være ca. 9 millioner kroner.

Som nævnt i ovenstående afsnit er inkapaciteringseffekten af, at 1115 personer afsoner ni dage ekstra, en besparelse på mellem 13 og 23 lovovertrædelser. Baseret på beregninger, der er foretaget af Centre for Economic and Business Research (Jacobsen 2013), anvendes et estimat på de gennemsnitlige omkostninger pr. sag på 12.500 kr.¹⁷ Dette betyder, at besparelsen for politi og retsvæsen ligger i omegnen af 200.000 kroner. Dertil kan komme øvrige samfundsmæssige besparelser såsom

¹² Dømte kan prøveløslades, når $\frac{2}{3}$ af deres straf, dog mindst to måneder, er udstået. Dette tages der højde for i udregningerne af den gennemsnitlige forskel i straffelængderne ved at antage, at 75 pct. af de dømte med domme over to måneder prøveløslades efter at have afsonet $\frac{2}{3}$ af deres straf.

¹³ I begge tilfælde er det, som nævnt i afsnit 4.1, udelukkende straffelovsovertrædelser, der fører til en fældende afgørelse, som indgår i datamaterialet. Det reelle antal vil derfor antageligt være noget højere, idet ikke alle hændelser anmeldes eller, hvis de gør, fører til en fældende afgørelse.

¹⁴ <http://www.kriminalforsorgen.dk/%C3%98konomi-268.aspx>

¹⁵ Lov nr. 628 af 12. juni 2013.

¹⁶ Prisen er oplyst af Direktoratet for Kriminalforsorgen og vedrører 2014.

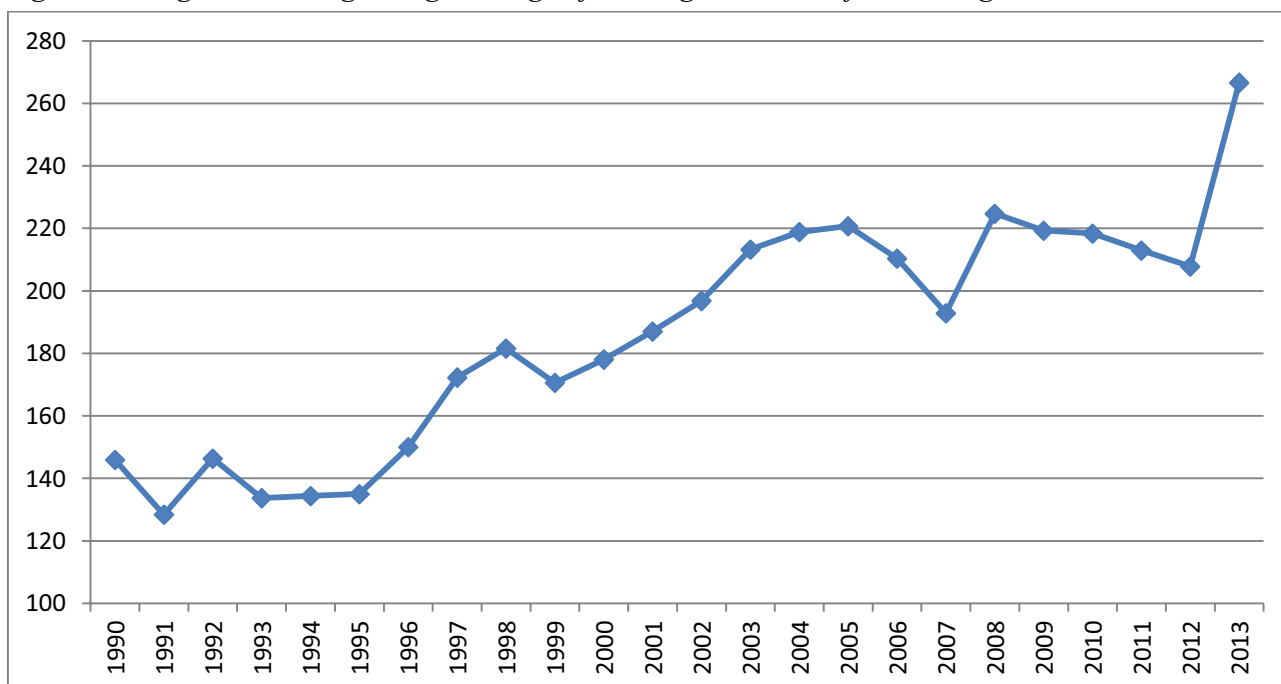
¹⁷ De gennemsnitlige omkostninger er beregnet med udgangspunkt i, at halvdelen af sagerne afgøres med bøde eller tiltalefrafald, en fjerdedel afgøres med en betinget dom og den sidste fjerdedel med en ubetinget dom (Jacobsen 2013 s. 41).

færre udgifter til overførselsindkomster og mindre belastning af sundhedssystemet pga. færre ofre, der skal behandles. Disse besparelser er ikke søgt beregnet her.

5.2. Alvorligere vold

Ved straffeskærpelserne i 2002 blev strafferammen for alvorligere vold hævet fra fire til seks års fængsel.¹⁸ Som det fremgår af figur 3, er der sket en øgning i straflængderne for alvorligere vold. Figuren viser i lighed med analyserne af simpel vold, at væksten i straflængerne ikke er sket alene umiddelbart efter lovændringen, men allerede fra midten af 1990'erne og langsomt over flere år.¹⁹

Figur 3. Den gennemsnitlige længde i dage af ubetingede domme for alvorligere vold, 1990-2013.

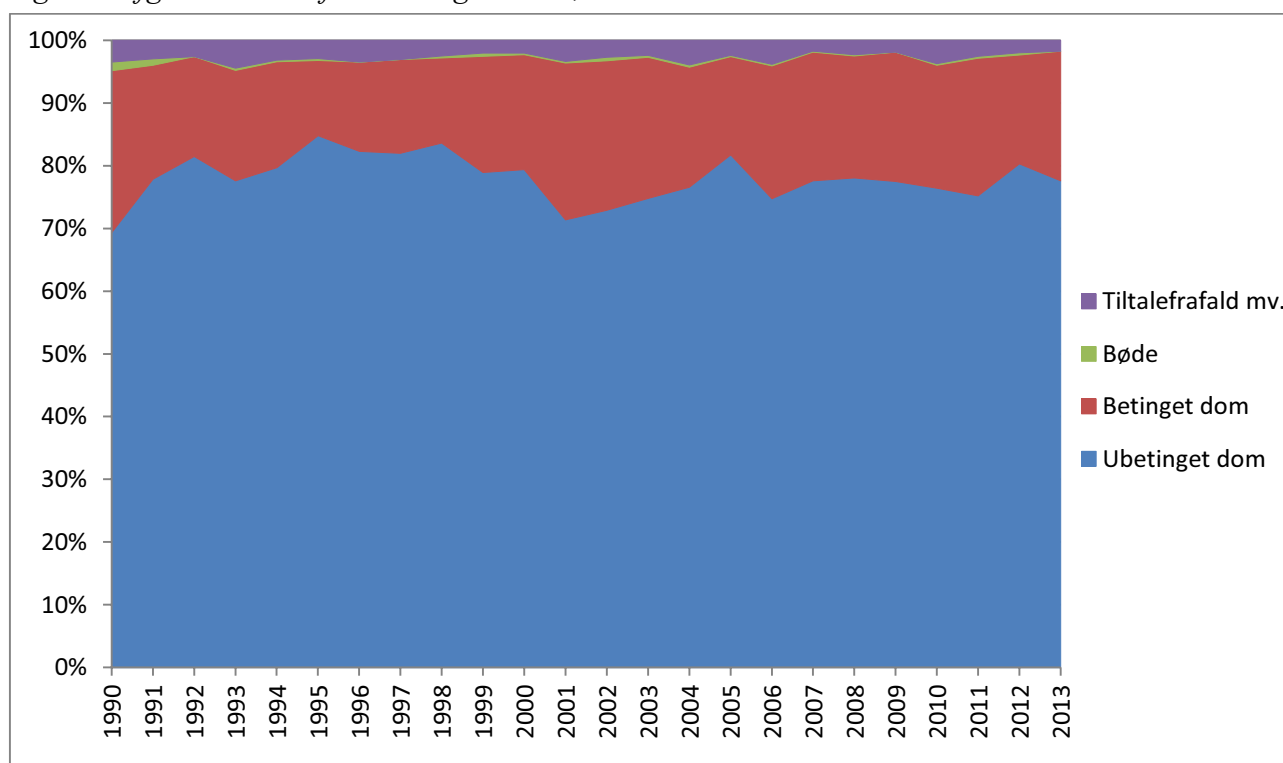
Af figur 4 fremgår sanktionens art for domme for alvorligere vold fra 1990 til 2013.²⁰ Figuren viser, at der forekommer mindre udsving i andelen af ubetingede domme, men at ubetingede domme over perioden udgør hovedparten af sanktionerne. I perioden omkring lovændringen, i årene 2001-2003, udgjorde ubetingede domme omkring 70-75 pct. af det årlige antal sanktioner. I hovedparten af de øvrige år ligger andelen på omkring 80 pct.

¹⁸ Lov nr. 380 af 6. juni 2002.

¹⁹ I 2007 er den gennemsnitlige straflængde for alvorligere vold væsentligt kortere end de tidligere år. Dette skyldes formentlig, at de mere komplicerede sager som følge af retsreformen 1.1.2007 ikke blev afgjort i 2007, men først året efter (Justitsministeriets Forskningskontor 2011).

²⁰ Foranstaltningsdomme indgår ikke.

Figur 4. Afgørelsens art for alvorligere vold, 1990-2013.

5.2.1. Individualpræventiv effekt

For så vidt muligt at tilgodese alle de under punkt fire nævnte hensyn er det besluttet at afgrænse eksperimentalgruppen til at omfatte **ubetingede domme idømt i 2002 og 2003**, hvor gerningsdatoen ligger efter strafskærpelsen.²¹ Der indgår 564 domme i eksperimentalgruppen.

For at leve op til hensynet om at eksperimental- og kontrolgruppe tidsmæssigt bør ligge så tæt som muligt, er der konstrueret en kontrolgruppe, som omfatter **ubetingede domme idømt i 1999 og første halvår af 2000**. Gruppen er afgrænset over en periode af omtrent samme længde som den periode, eksperimentalgruppen omfatter. Der indgår 546 domme i kontrolgruppen.

Den gennemsnitlige forskel i de idømte strafflængder mellem de to grupper er 28 dage.

Som det fremgår af tabel 2, er der enkelte signifikante forskelle mellem eksperimental- og kontrolgruppen. Som forventet er forskellen på de idømte strafflængder signifikant. Ses på antallet af nye domme, hvad enten det er samtlige fældende strafferetlige afgørelser, udelukkende ubetingede domme eller udelukkende frihedsstraffe, er der ingen signifikante forskelle mellem de to grupper. Der ses en tendens til, at kontrolgruppen er mere kriminelt belastet. I de fleste tilfælde er forskellene ikke signifikante, men kontrolgruppen har signifikant flere konfererende sager end eksperimental-

²¹ Skærpelsen trådte i kraft 8. juni 2002.

gruppen.²² Ligeledes er andelen af kvinder signifikant lavere i kontrolgruppen end eksperimentalgruppen. Af den grund er sammenligneligheden mellem grupper søgt øget ved anvendelse af propensity score matching.

Tabel 2. Karakteristika ved kontrol- og eksperimentalgruppe, alvorligere vold.

	Kontrolgruppe	Eksperimentalgruppe
Alder på gerningstidspunktet	29,46	28,64
Alder på løsladelsestidspunktet	30,22	29,31
Køn (mand=0)	0,03*	0,05*
Længden af idømt straf (i dage)	155,67*	183,23*
Antal konfererende sager	1,31**	0,83**
Antal tidligere domme	3,20	2,94
Antal tidligere ubetingede domme	1,25	1,12
Antal tidligere frihedsstraffe	1,84	1,74
Antal tidligere forhold	9,71	8,19
Tidligere idømt ubetinget strafflængde (i dage)	160,44	152,19
Recidiv:		
Antal nye domme	0,86	0,75
Antal nye ubetingede domme	0,48	0,42
Antal nye frihedsstraffe	0,58	0,50
Andel recidiveret til ubetinget dom	31 %	28 %
Andel recidiveret til frihedsstraf	37 %	33 %
Andel recidiveret	45 %	41 %
Antal personer	546	564

***: $p < 0,001$; **: $p < 0,01$; *: $p < 0,05$.

Resultaterne fra propensity score matchingen viser det samme, som angivet i tabel 2, nemlig at der ikke er signifikante forskelle mellem grupperne på de forskellige recidivmål (tabel 2a og 2b i bilag). Resultatet af analysen er derfor det samme som resultatet af analyserne for simpel vold: at øgningen i strafflængderne ikke ser ud til at have en betydning for de dømtes recidivrisiko.

²² Dette kan skyldes en periodeeffekt og afspejler dermed ikke nødvendigvis, at kontrolgruppen er mere kriminelt belastet end eksperimentalgruppen. Omfanget af biforhold har således over en lang periode været dalende, muligvis som følge af ændret praksis hos anklagemyndigheden.

5.2.2. Inkapaciteringseffekt

De længere fængselsstraffe for alvorligere vold kan dog medføre en inkapaciterende effekt. I gennemsnit idømmes eksperimentalgruppen 28 dage længere straffe end kontrolgruppen, jf. ovenstående. Tages der på samme måde som i analysen vedrørende simpel vold højde for prøveløsladelse, bliver forskellen 20 dage. Anvendes den konservative beregning af inkapaciteringseffekten, hvor effekten af de 20 ekstra dage i fængsel måles efter den toårige observationsperiode, bliver inkapaciteringseffekten 0,039 straffelovsovertrædelse pr. person. Måles på en gennemsnitlig 20dagesperiode over den toårige observationsperiode, bliver inkapaciteringseffekten 0,058 straffelovsovertrædelse pr. person.²³

Som tidligere nævnt udgør eksperimentalgruppen 564 personer. Det betyder, at estimaterne på inkapaciteringseffekten indebærer mellem 22 og 33 færre lovovertrædelser. Heraf er en mindre del voldsforbrydelser.

5.2.3. Omkostninger

Ifølge Kriminalforsorgen er gennemsnitsprisen for afsoning i et fængsel 1433 kr. pr. indsat pr. døgn.²⁴ Det svarer dermed til, at den 20 dage længere afsoning i gennemsnit koster knap 29.000 kr. pr. person dømt for alvorligere vold. Kriminalforsorgens øgede omkostninger forbundet med, at 564 personer afsoner 20 dage ekstra, svarer til godt 16 millioner kroner

Knap tre fjerdedele af eksperimentalgruppen er idømt straffe på seks måneder eller derunder. Disse personer har i dag mulighed for at afsone dommen i hjemmet med elektronisk fodlænke, hvilket koster omkring en tredjedel af gennemsnitsprisen for afsoning i fængsel. Omkostningerne forbundet med længere afsoning vil således blive noget lavere i dag, idet det kan antages, at omkring halvdelen af dem med domme på maksimalt seks måneder får tilladelse til at afsone med fodlænke. Dette svarer til, at omkostningerne til den længere afsoning i dag ville blive omkring 12 millioner kroner.

Idet inkapaciteringseffekten i ovenstående er beregnet til at være en besparelse på mellem 22 og 33 lovovertrædelser, estimeres besparelsen for politi og retsvæsen at ligge i omegnen af 350.000 kroner baseret på gennemsnitlige sagsomkostninger på 12.500 kr. (Jacobsen 2013). Dertil kan komme andre samfundsmæssige besparelser, jf. tidligere. Disse er ikke søgt beregnet.

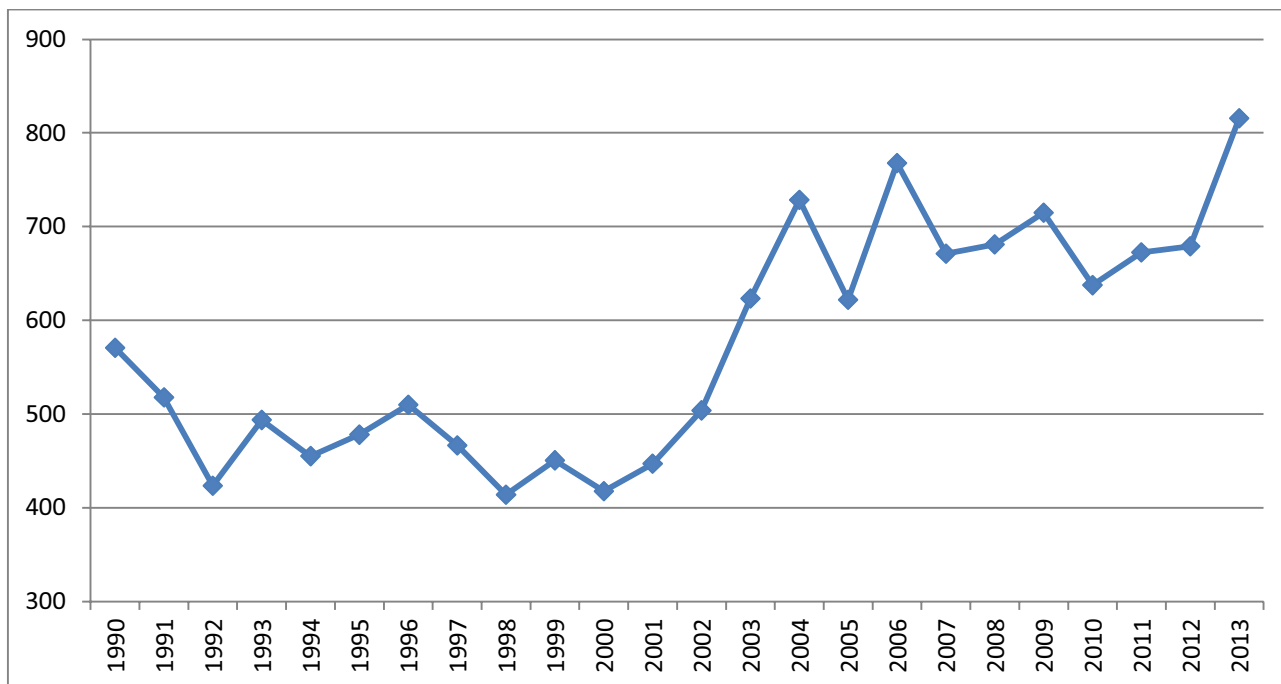
²³ I begge tilfælde er det, som nævnt i afsnit 4.1, udelukkende straffelovsovertrædelser, der fører til en fældende afgørelse, som indgår i datamaterialet. Det reelle antal vil derfor antageligt være noget højere, idet ikke alle hændelser anmeldes mv.

²⁴ <http://www.kriminalforsorgen.dk/%C3%98konomi-268.aspx>

5.3. Voldtægt

Strafferammen for voldtægt blev i 2002 hævet fra fængsel i indtil seks år til fængsel i indtil otte år i normalt tilfælde og fra ti til 12 års fængsel under særligt skærpende omstændigheder.²⁵ Af figur 5 fremgår det, at øgningen i strafflængderne for voldtægt var ret markant umiddelbart efter straffskærpelsen. De gennemsnitlige strafflængder inden straffskærpelsen var omkring 1 år og 3 måneder, mens de efter straffskærpelsen er øget til omkring 2 år.

Figur 5. Den gennemsnitlige længde i dage af ubetingede domme for voldtægt, 1990-2013.

Det årlige antal domme for voldtægt ligger typisk mellem 50 og 70, hvoraf langt størstedelen angår ubetingede domme.

5.3.1. Individualpræventiv effekt

Da det årlige antal ubetingede domme for voldtægt er relativt lille, er det nødvendigt at afgrænse eksperimental- og kontrolgruppe over længere perioder, end tilfældet er for simpel vold og alvorligere vold. Eksperimentalgruppen afgrænses til at omfatte **ubetingede domme idømt 2002-2008**, hvor gerningsdato ligger efter straffskærpelsen.²⁶ Der indgår 187 domme i eksperimentalgruppen.

Selvom eksperimental- og kontrolgruppe afgrænses over længere perioder, søges det alligevel bedst muligt at tilgodese hensynet om, at eksperimental- og kontrolgruppe bør ligge så tæt som muligt

²⁵ Lov nr. 380 af 6. juni 2002.

²⁶ Skærpelsen trådte i kraft 8. juni 2002.

tidsmæssigt. Der er derfor konstrueret en kontrolgruppe, som omfatter **ubetingede domme idømt i perioden 1996-2001**. Der indgår 194 domme i kontrolgruppen.

Forskellen i de idømte strafflængder mellem de to grupper er knap ti måneder.

Tabel 3. Karakteristika ved kontrol- og eksperimentalgruppe, voldtægt.

	Kontrolgruppe	Eksperimentalgruppe
Alder på gerningstidspunktet	30,67	30,99
Alder på løsladelsestidspunktet	32,07	32,53
Køn (mand=0)	0,00	0,01
Længden af idømt straf (i dage)	375,00***	666,74***
Antal konfererende sager	1,12	1,26
Antal tidligere domme	1,71	1,52
Antal tidligere ubetingede domme	0,64	0,43
Antal tidligere frihedsstraffe	1,03	0,76
Antal tidligere forhold	5,63	3,72
Tidligere idømt ubetinget strafflængde (i dage)	140,47***	48,70***
Recidiv:		
Antal nye domme	0,44	0,35
Antal nye ubetingede domme	0,19	0,20
Antal nye frihedsstraffe	0,31	0,25
Andel recidiveret til ubetinget dom	15 %	14 %
Andel recidiveret til frihedsstraf	24 %	18 %
Andel recidiveret	32 %*	21 %*
Antal personer	194	187

***: $p < 0,001$; **: $p < 0,01$; *: $p < 0,05$.

Som det fremgår af tabel 3, er der kun enkelte signifikante forskelle mellem eksperimental- og kontrolgruppen. Som forventet er forskellen på de idømte strafflængder signifikant. Endvidere er andelen, der recidiverer inden for den to-årige periode, signifikant større i kontrolgruppen end i eksperimentalgruppen. Imidlertid ses også en tendens til, at kontrolgruppen er mere kriminelt belastet. Der er ganske vist ingen signifikante forskelle i antallet af tidligere domme eller tidligere forhold, men kontrolgruppen har tidligere i gennemsnit været idømt længere ubetingede frihedsstraffe end eksperimentalgruppen, idet de i gennemsnit er idømt til 140 dages ubetinget frihedsstraf mod 49 dage i eksperimentalgruppen. Denne forskel skyldes primært, at kontrolgruppen omfatter flere personer, som er idømt meget langvarige tidligere ubetingede domme, mens dette ikke er tilfældet i eksperi-

mentalgruppen.²⁷ Af den grund er sammenligneligheden mellem grupperne søgt øget ved at anvende propensity score matching.

Analyserne, hvor der anvendes propensity score matching, viser, at forskellen i andelen, der recidiverer, ikke er signifikant, når der ikke længere er signifikante forskelle mellem eksperimental- og kontrolgruppe på observerbare karakteristika. Når sammenligneligheden mellem de to grupper øges, forsvinder således det, der umiddelbart kunne tolkes som en effekt af strafskærpelsen. For de matchede grupper er der heller ikke signifikante forskelle med hensyn til de øvrige mål på recidiv (tabel 3a og 3bi bilag). Resultatet af analysen er således, at øgningen i strafflængderne for voldtægt ikke synes at have en betydning for de dømtes recidivrisiko.

5.3.2. Inkapaciteringseffekt

Ligesom i analyserne vedrørende henholdsvis simpel vold og alvorligere vold undersøges også for voldtægt, om de længere fængselsstraffe har en inkapaciterende effekt som følge af selve den længere indespærring. Eksperimentalgruppen idømmes i gennemsnit 292 dages længere straffe end kontrolgruppen. Tages igen højde for prøveløsladelse, bliver forskellen 218 dage. Anvendes den konservative beregning af inkapaciteringseffekten, hvor effekten af de godt syv måneder ekstra i fængsel måles efter den toårige observationsperiode, bliver inkapaciteringseffekten 0,19 straffelovsovertrædelse pr. person.²⁸ Måles derimod på en gennemsnitlig godt syv-måneders periode over den toårige observationsperiode, bliver inkapaciteringseffekten 0,23 straffelovsovertrædelse pr. person.²⁹

Eksperimentalgruppen udgør 187 personer, jf. det tidligere. Dermed svarer estimerne på inkapaciteringseffekten til i alt mellem 36 og 43 færre lovovertrædelser.

5.3.3. Omkostninger

Som tidligere nævnt er gennemsnitsprisen for afsoning i fængsler og arresthuse 1433 kr. pr. indsat pr. døgn. Det svarer til, at den 218 dage længere afsoning i gennemsnit koster cirka 310.000 kr. pr. person dømt for voldtægt. For 187 personer bliver Kriminalforsorgens omkostninger godt 58 millioner kroner.

Med en inkapaciteringseffekt på mellem 36 og 43 lovovertrædelser, jf. ovenstående, estimeres besparelsen for politi og retsvæsen at være omkring ½ million kroner baseret på gennemsnitlige sags-

²⁷ Eksperimentalgruppen omfatter ingen personer, der tidligere er idømt ubetingede domme på mere end to år og otte måneder, mens den længste tidligere dom i kontrolgruppen er på syv år.

²⁸ Der er her set bort fra én person i datamaterialet, som har begået hele 40 lovovertrædelser i perioden. Inkluderes denne person, bliver effekten 0,39 kriminelle gerninger pr. person.

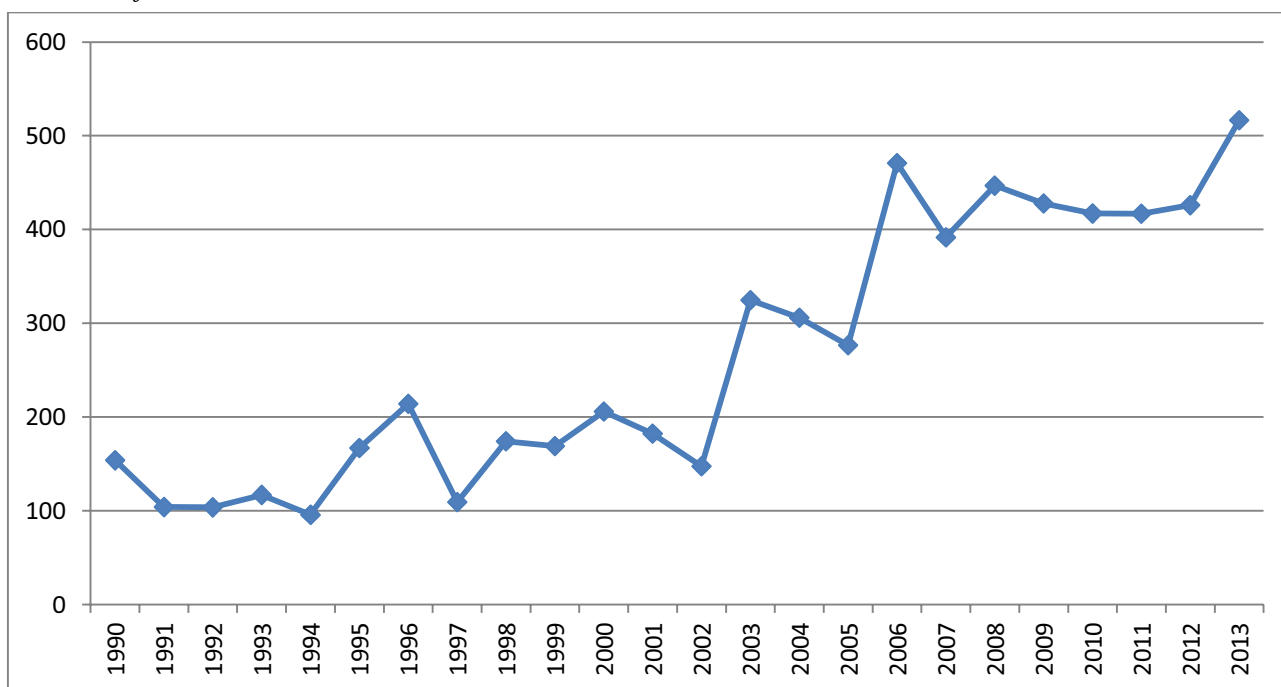
²⁹ I begge tilfælde er det, som nævnt i afsnit 4.1, udelukkende straffelovsovertrædelser, der fører til en fældende afgørelse, som indgår i datamaterialet. Det reelle antal vil derfor antageligt være noget højere, idet ikke alle hændelser anmeldes mv.

omkostninger på 12.500 kr. (Jacobsen 2013). Dertil kan komme øvrige samfundsmæssige besparelser, som ikke er beregnet her.

5.4. Uagtsomt manddrab i forbindelse med færdselsuheld

Også når det drejer sig om uagtsomt manddrab i forbindelse med færdselsuheld, jf. figur 6, er der sket en stor vækst i strafflængderne i forbindelse med straffeskærpelsen i 2002, hvor strafferammen i tilfælde af særligt skærpende omstændigheder blev hævet fra fire til otte års fængsel.³⁰ For uagtsomt manddrab i forbindelse med færdselsuheld kom der desuden endnu en straffeskærpelse i 2005, idet det da blev vedtaget, at spirituskørsel og særlig hensynsløs kørsel skal anses som særligt skærpende omstændigheder.³¹ Disse to straffeskærpelser ses tydeligt af figuren i form af øgede strafflængder. Frem til 2002 lå de gennemsnitlige strafflængder typisk på 4-6 måneder, mens de i perioden 2003-2005 lå på omkring 10 måneder. Efter 2005 steg de til omkring 14 måneder.

Figur 6. Den gennemsnitlige længde i dage af ubetingede domme for uagtsomt manddrab i forbindelse med færdselsuheld, 1990-2013.

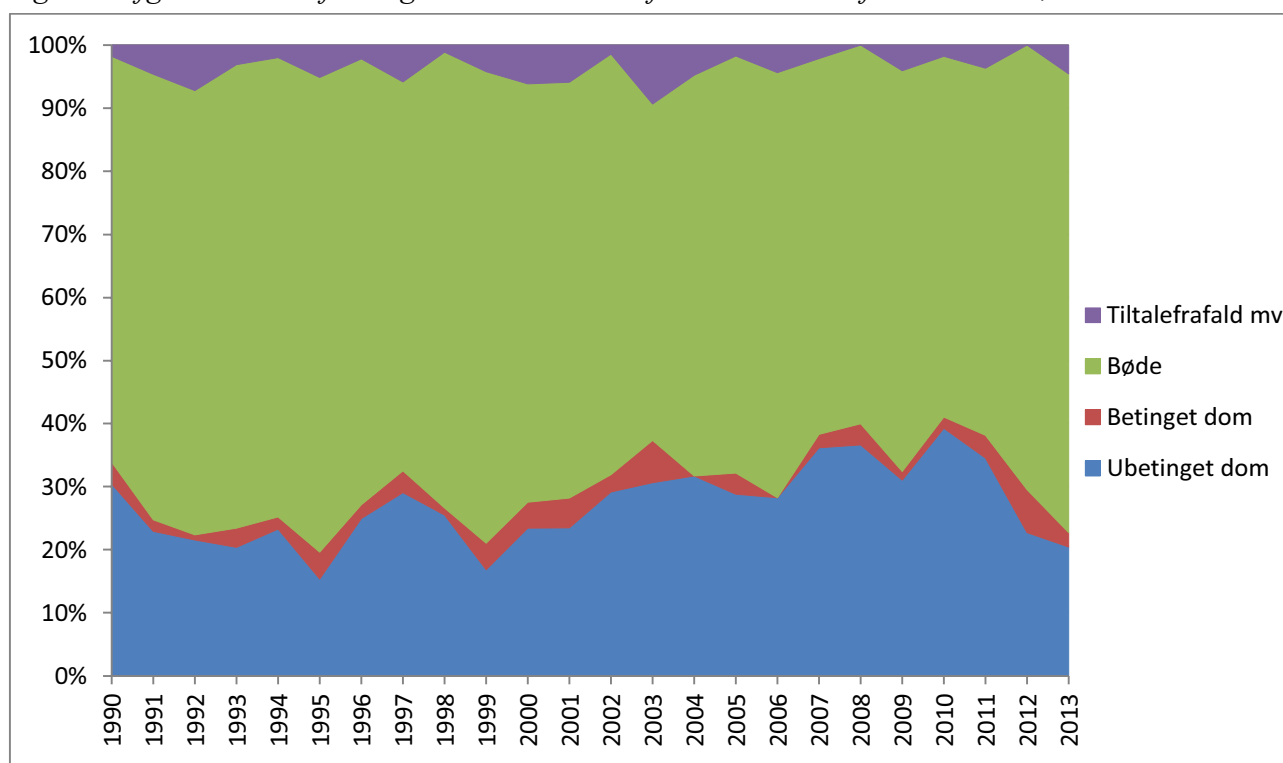
Af figur 7 fremgår sanktionens art for domme for uagtsomt manddrab i forbindelse med færdselsuheld fordelt over tid.³² Figuren viser, at ubetingede domme generelt udgør omkring en tredjedel til en fjerdedel af de årlige afgørelser. Dog er der relativt store udsving i andelen af ubetingede domme – fra 15 pct. i 1995 til 39 pct. i 2010. De store udsving skal ses i lyset af, at der årligt afsiges få domme – mellem 44 og 125 domme årligt i den undersøgte periode.

³⁰ Lov nr. 380 af 6. juni 2002.

³¹ Lov nr. 559 af 24. juni 2005.

³² Foranstaltningsdomme indgår ikke.

Figur 7. Afgørelsens art for uagtsomt manddrab i forbindelse med færdselsuheld, 1990-2013.

5.4.1. Individualpræventiv effekt

På grund af de få årlige ubetingede domme er det i lighed med analyserne af voldtægt nødvendigt at lade eksperimental- og kontrolgruppe strække sig over en længere periode. Eksperimentalgruppen afgrænses til at omfatte **ubetingede domme idømt 2002-2008**, hvor gerningsdato ligger efter straffeskærpelsen.³³ Der indgår 75 domme i eksperimentalgruppen.

Igen søges det at tilgodese hensynet om, at eksperimental- og kontrolgruppe bør ligge så tæt som muligt tidsmæssigt. Der er derfor konstrueret en kontrolgruppe, som omfatter **ubetingede domme idømt i perioden 1998-2001**. Der indgår 55 domme i kontrolgruppen.

Forskellen i de idømte strafflængder mellem de to grupper er i gennemsnit på 6 måneder.

I modsætning til de øvrige analyser er der i analyserne vedrørende uagtsomt manddrab i forbindelse med færdselsuheld ikke alene inkluderet straffelovsovertrædelser, men også spirituskørsel både i optællingen af tidligere kriminalitet, i opgørelsen over konferrerende sager og i recidivoptællingerne. Det skyldes, at sager angående uagtsomt manddrab i forbindelse med færdselsuheld i mange tilfælde er forbundet med spirituskørsel, og at især flere tilfælde af spirituskørsel kan være tegn på alvorlige alkoholproblemer, der også kan have betydning for recidivrisikoen.

³³ Skærpelsen trådte i kraft 8. juni 2002.

Som det fremgår af tabel 4, er der – udover for de idømte straffelængder – ingen signifikante forskelle mellem eksperimental- og kontrolgruppen.³⁴ Tilsvarende resultat opnås, når der anvendes propensity score matching (tabel 4a og 4b i bilag). Resultatet af analysen er således det samme som resultatet af de tidligere analyser, nemlig at der ikke kan påvises en kriminalpræventiv effekt af straffeskærpelsen.

Tabel 4. Karakteristika ved kontrol- og eksperimentalgruppe, uagtsomt manddrab i forbindelse med færdselsuheld.

	Kontrolgruppe	Eksperimentalgruppe
Alder på gerningstidspunktet	27,56	28,94
Alder på løsladelsestidspunktet	28,79	30,97
Køn (mand=0)	0,04	0,04
Længden af idømt straf (i dage)	163,53***	346,40***
Antal konfererende sager	2,95	1,95
Antal tidligere domme	1,51	1,52
Antal tidligere ubetingede domme	0,49	0,44
Antal tidligere frihedsstraffe	0,75	0,76
Antal tidligere forhold	3,25	3,32
Tidligere idømt ubetinget straffelængde (i dage)	72,47	71,44
Recidiv:		
Antal nye domme	0,40	0,29
Antal nye ubetingede domme	0,24	0,13
Antal nye frihedsstraffe	0,25	0,23
Andel recidiveret til ubetinget dom	11 %	9 %
Andel recidiveret til frihedsstraf	13 %	15 %
Andel recidiveret	20 %	20 %
Antal personer	55	75

***: $p < 0,001$; **: $p < 0,01$; *: $p < 0,05$.

5.4.2. Inkapaciteringseffekt

Eksperimentalgruppen idømmes i gennemsnit 183 dage længere straffe end kontrolgruppen. Når der tages højde for prøveløsladelse, svarer forskellen til 135 dage. Anvendes den mere konservative beregning af inkapaciteringseffekten, hvor effekten af de ca. 4,5 måned ekstra i fængsel måles efter den toårige observationsperiode, bliver inkapaciteringseffekten 0,10 straffelovsovertrædelse pr.

³⁴ Tre personer i eksperimentalgruppen afsoner i hjemmet med elektronisk fodlænke. Der er gennemført tilsvarende deskriptive analyser, hvor disse tre personer er ekskluderet. Dette ændrer ikke på resultaterne i tabel 4.

person. Måles derimod på en gennemsnitlig 135dages-periode over den toårige observationsperiode, bliver inkapaciteringseffekten 0,25 straffelovsovertrædelse pr. person.³⁵

Da eksperimentalgruppen udgør 75 personer, jf. det tidligere, svarer estimerne på inkapaciteringseffekten til mellem 8 og 19 færre lovovertrædelser.

5.4.3. Omkostninger

Anvendes igen gennemsnitsprisen for afsoning i fængsler og arresthuse på 1433 kr. pr. indsat pr. døgn, svarer det til, at det i gennemsnit koster omkring 193.000 kr. for én person at afsone 135 dage. For 75 personer svarer Kriminalforsorgens øgede omkostninger dermed til knap 15 millioner kroner.

Omkring en fjerdedel af personerne i eksperimentalgruppen er idømt straffe på seks måneder eller derunder og har i dag mulighed for at afsone dommen i hjemmet med fodlænke, hvilket som nævnt koster knap en tredjedel af gennemsnitsprisen for afsoning i fængsel. Omkring halvdelen af dem, der er idømt domme på maksimalt seks måneder, kan antages at få tilladelse til at afsone med elektronisk fodlænke. Omkostningerne forbundet med længere afsoning kan således i dag beregnes til at være omkring 13 millioner kroner.

Inkapaciteringseffekten af, at 75 personer afsoner 135 dage ekstra, svarer som nævnt til en besparelse på omkring 8-19 lovovertrædelser. Baseret på gennemsnitlige sagsomkostninger på 12.500 kr. estimeres besparelsen for politi og retsvæsen at være omkring 150.000 kroner. Eventuelle øvrige samfundsmæssige besparelser er ikke indberegnede.

6. ANALYSER AF SANKTIONENS ART

I det følgende er fokus ikke på øgede straffelængder, men på øget brug af fængselsstraf frem for ikke-frihedsberøvende sanktioner for brugstyveri af motorkøretøj.

6.1. Brugstyveri af motorkøretøj

I 2002 blev gennemført en skærpelse af straffen for brugstyveri af motorkøretøj.³⁶ Ifølge lovforslaget skal førstegangstilfælde efter lovændringen medføre en ubetinget frihedsstraf på 14 dage. Unge førstegangsstraffede kan dog idømmes en betinget dom med vilkår om samfundstjeneste.³⁷ Tidligere medførte brugstyveri af motorkøretøj typisk en bøde. Det fremgår af figur 8, at strafskærpelsen i praksis har medført en markant mindskning i andelen af sager, der afgøres med en bøde, mens andelen af ubetingede domme er steget. I årene op til strafskærpelsen udgjorde ubetingede frihedsstraffe

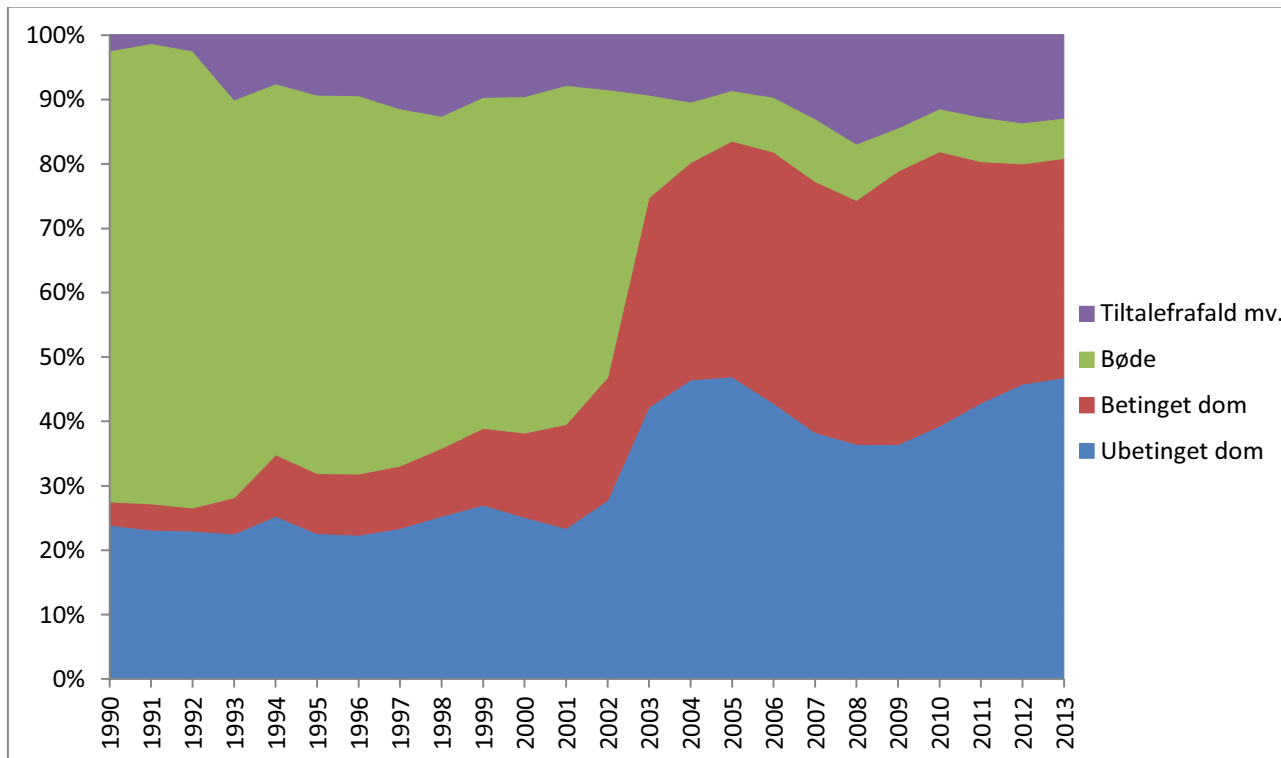
³⁵ I begge tilfælde er det som tidligere nævnt udelukkende lovovertrædelser, der fører til en fældende afgørelse, som indgår i datamaterialet. Det reelle antal vil derfor antageligt være noget højere, idet ikke alle hændelser anmeldes mv.

³⁶ Lov nr. 380 af 6. juni 2002.

³⁷ Lovforslag nr. L 118 af 26. februar 2002.

omkring en fjerdedel af sanktionerne, mens de i årene efter udgjorde knap halvdelen. Også andelen af betingede domme er vokset markant efter straffskærpelsen.

Figur 8. Afgørelsens art for brugstyveri af motorkøretøj, 1990-2013.

Det bemærkes, at det pr. 1. oktober 1998 blev gjort lovpligtigt for alle nyregistrerede biler at have monteret startspærre.³⁸ Dette afspejler sig i et markant fald i det årlige antal domme – fra knap 1900 domme i 1998 til godt 1000 i 2005 og knap 600 i 2013.

6.1.1. Individualpræventiv effekt

Som nævnt sker der en markant øgning i andelen af ubetingede domme efter straffskærpelsen i 2002. Det er dog ikke sådan, at der udelukkende blev idømt bøder før straffskærpelsen og udelukkende idømt ubetingede domme efterfølgende. Med straffskærpelsen i 2002 sker derimod blot en vækst i sandsynligheden for at blive idømt en ubetinget dom.

I både kontrol- og eksperimentalgruppe inkluderes såvel bøder, betingede domme som ubetingede domme. Andelen af tiltalefrafald ligger ganske stabilt over perioden omkring straffskærpelsen og ekskluderes derfor. I begge grupper indgår alene solosager, dvs. sager hvor der udelukkende er et forhold. Dette er for at undgå påvirkning af en eventuel ændring i prioriteringen af, hvilken type kriminalitet der angives som hovedforhold.

³⁸ BEK nr. 17135 af 12. marts 1998.

Eksperimentalgruppen afgrænses til at omfatte **domme, hvor gerningsdato er efter 8. juni 2002 og afgørelsesdatoen er inden 1. juli 2003**. For at leve op til hensynet om at eksperimental- og kontrolgruppe tidsmæssigt bør ligge så tæt som muligt, er der konstrueret en kontrolgruppe, som omfatter **domme idømt i 2000**.

Tabel 5. Karakteristika ved kontrol- og eksperimentalgruppe.

	Kontrolgruppe	Eksperimentalgruppe
Alder på gerningstidspunktet	23,31	23,43
Alder på løsladelsestidspunktet	-	-
Køn (mand=0)	0,10	0,11
Andel ubetingede domme	0,11***	0,27***
Antal konfererende sager	-	-
Antal tidligere domme	2,39	2,04
Antal tidligere ubetingede domme	0,67	0,56
Antal tidligere frihedsstraffe	1,17	1,03
Antal tidligere forhold	9,20	6,52
Tidligere idømt ubetinget strafflængde (i dage)	88,55	74,64
Recidiv:		
Antal nye domme	0,68	0,72
Antal nye ubetingede domme	0,21	0,30
Antal nye frihedsstraffe	0,40	0,44
Andel recidiveret til ubetinget dom	16 %	18 %
Andel recidiveret til frihedsstraf	29 %	28 %
Andel recidiveret	42 %	38 %
Antal personer	763	239

***: $p < 0,001$; **: $p < 0,01$; *: $p < 0,05$.

Som det fremgår af tabel 5, er der ingen signifikante forskelle mellem eksperimental- og kontrolgruppen, udover den forventede forskel i andelen af ubetingede domme. Mens det i kontrolgruppen er godt hver tiende, der idømmes en ubetinget dom, er der godt hver fjerde i eksperimentalgruppen. Anvendes propensity score matching (match 2:1), kan der ligeledes ikke påvises signifikante forskelle mellem de to grupper (tabel 5a og 5b i bilag).

7. OPSAMLING OG DISKUSSION

I studiet udnyttes nogle af de strafskærper, der blev gennemført i 2002, til at undersøge, hvorvidt en øgning af straffens længde eller en øget brug af fængselsstraf har betydning for risikoen for tilbagefald til kriminalitet.

Hovedkonklusionen er, at de længere straffe for simpel vold, alvorligere vold, voldtægt og uagtsomt manddrab i forbindelse med færdselsuheld ikke kan påvises have at forårsaget en – hverken positiv eller negativ – effekt på de dømtes recidivrisiko, målt ved ny kriminalitet op til to år efter løsladelse fra fængsel. Ligeledes kan der heller ikke påvises nogen effekt på risikoen for tilbagefald til kriminalitet af at skærpe straffen for brugstyveri af motorkøretøj, således at flere idømmes en ubetinget dom frem for en ikke-frihedsberøvende straf. Resultaterne stemmer overens med store dele af den internationale forskning på området.

Det skal bemærkes, at det for så vidt næppe kan forventes, at en ganske begrænset øgning af straffelængden – såsom 12 dage for simpel vold og 28 dage for alvorligere vold – afgørende vil kunne påvirke de dømtes recidivrisiko. Omvendt forekommer det realistisk, at en mere markant øgning af straffelængden – såsom ti måneder for voldtægt og seks måneder for uagtsomt manddrab ved færdselsuheld – vil kunne gøre en forskel med hensyn til den dømtes tilbøjelighed til at begå ny kriminalitet. Analysen af såvel voldtægt som uagtsomt manddrab ved færdselsuheld er imidlertid præget af at angå relativt små populationer med under 200 personer i henholdsvis eksperimental- og kontrolgruppe for voldtægt og 50-75 personer pr. gruppe for uagtsomt manddrab ved færdselsuheld. Et sådant spinkelt datagrundlag gør det temmelig vanskeligt at påvise signifikante effekter. Det er derfor usikkert, om der på baggrund af denne undersøgelse reelt er muligt at påvise en effekt – positiv eller negativ – af de øgede straffelængder, eller om resultaterne først og fremmest afspejler et for spinkelt datagrundlag.

For brugstyveri af motorkøretøj medfører strafskærperen i 2002 en øget brug af fængselsstraf frem for ikke-frihedsberøvende sanktioner. Strafskærperen forårsager ikke et fuldstændigt skift fra udelukkende brug af ikke-frihedsberøvende sanktioner før skærperen til brug af alene ubetinget fængselsstraf efter skærperen. Ændringen indebærer alene, at mens omkring hver tiende blev idømt en ubetinget dom inden lovændringen, var det efter lovændringen godt hver fjerde. Denne begrænsede ændring i praksis gør det igen vanskeligt sikkert at konkludere, at der ikke er en effekt af den øgede brug af fængselsstraf, idet ændringen kan have været for ringe til at medføre en målbar effekt.

Med til vurderingen af resultaterne hører også, at der er forhold, som det i denne undersøgelse ikke har været muligt at tage højde for. Det gælder blandt andet risikoen for en periodeeffekt, idet observationsperioden for dele af eksperimentalgruppen i visse tilfælde ligger i perioden, hvor der var mindsket risiko for opdagelse/retsforfølgelse grundet retsreformen. Dette kan – i særdeleshed for

analyserne vedrørende voldtægt og uagtsomt manddrab ved færdselsuheld – betyde, at eksperimentalgruppens recidivrisiko underestimeres.

Selv om undersøgelsen – med ovenstående forbehold in mente – ikke kan påvise, at længere fængselsstraffe påvirker risikoen for recidiv, indebærer de længere straffe en inkapaciterende effekt. Beregningerne heraf er præget af en vis usikkerhed og kan ikke tolkes som præcise effekter, men alene som omtrentlige estimer, der kan give en idé om niveauet for reduktion i kriminalitet som følge af en længere indespærring. Samlet set peger analyserne på, at inkapaciteringseffekten i alle tilfælde er ret begrænset. Dette skal endvidere ses i lyset af de øgede omkostninger, der er forbundet med en længere afsoning.

8. LITTERATURLISTE

- Andersen, S. H. (2012): *Serving time or serving the community? Exploiting a policy reform to assess the causal effects of community service on income, social benefit dependency and recidivism*. The Rockwool Foundation Research Paper.
- Andersson, J. (1991): *Kriminella karriärer och påföljdsval*. Department of Sociology, Stockholm University.
- Aos, S., S. Lee, E. Drake, A. Pennucci, T. Klima, M. Miller, L. Anderson, J. Mayfield & M. Burley (2011): *Return on Investment: Evidence-Based Options to Improve Statewide Outcomes*. Washington State Institute of Public Policy, Olympia.
- Aos, S., P. Phipps, R. Barnoski & R. Lieb (2001): *The Comparative Costs and Benefits of Programs to Reduce crime*. Washington State Institute for Public Policy.
- Bondeson, U. (1974): *Fången i fångsamhället: Socialisationsprocesser vid ungdomsvårdsskola, ungdomsfängelse, fängelse och internering*. P. A. Norstedt & Söners förlag, Malmö.
- Clausen, S. (2007): *Samfundstjeneste - virker det?* Københavns Universitet.
- Clausen, S. & B. Kyvsgaard (2009): *Ungdomssanktionen. En effektevaluering*. Justitsministeriets Forskningskontor.
- Clemmer, D. (1940): *The Prison Community*. Holt, Rinehart and Winston, New York.
- Cline, H. & S. Wheeler (1968): The Determinants of Normative Patterns in Correctional Institutions. *Scandinavian Studies in Criminology*, vol. 2, s. 173-184.
- Cochran, J. C., D. Mears & W. Bales (2014). Assessing the Effectiveness of Correctional Sanctions. *Journal of Quantitative Criminology*, vol 30, s. 317-347.
- Cohen, M. A. (1998): The monetary value of saving a high-risk youth. *Journal of Quantitative Criminology*, vol. 14, s. 5-33.
- Freiburger, T. L. & B. M. Iannacchione (2011): An examination of the effect of imprisonment on recidivism. *Criminal Justice Studies*, vol. 24, s. 369-379.
- Ganong, P. N. (2012): Criminal Rehabilitation, Incapacitation, and Aging. *American Law and Economics Review*, vol. 14, s. 391-424.
- Greve, V. (2002): *Straffene*. Jurist- og Økonomforbundets Forlag.
- Hansen, H., N. Rasmussen & F. K. Hansen (2010): *Investeringer i tidlige sociale indsatser*. CASA, København.
- Hirsch, A. V. (1988): Selective Incapacitation Reexamined: The National Academy of Sciences' Report on Criminal Careers and "Career Criminals". 7, s. 19-35.
- Jacobsen, R. H. (2013): *Samfundsøkonomisk cost-benefit-analyse af kriminalpræventive indsatser*. Centre for economic and business research, Copenhagen Business School.
- Justitsministeriets Forskningskontor (2011): *Udviklingen i antal anmeldelser og straffens art og længde for vold*.
- Jørgensen, T. T. (2010): *Hot Spots: En effektevaluering af Københavns Politis særlige indsats mod vold i nattelivet*. Justitsministeriets Forskningskontor.
- Jørgensen, T. T. (2011): *Afsoning i hjemmet. En effektevaluering af fodlænkeordningen*. Justitsministeriets Forskningskontor.
- Klement, C. (2011): *Samfundstjeneste - en effektevaluering*. Justitsministeriets Forskningskontor.
- Klement, C. & A.-J. B. Pedersen (2014): *Samfundstjeneste - en udvidet effektevaluering*. Justitsministeriets Forskningskontor.
- Klement, C. (2015): Comparing the effects of community service and imprisonment on reconviction: results from a quasi-experimental Danish study. *Journal of Experimental Criminology*, vol 11, s. 237-261.

- Kriminalforsorgen 2015: *Statistik 2014*. Kriminalforsorgen.
- Kyvsgaard, B. (1998): *Den kriminelle karriere*. Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København.
- Lemert, E. (1967): *Human Deviance, Social Problems, and Social Control*. Prentice Hall, New Jersey.
- Loeffler, C. E. (2013): Does Imprisonment alter the life course? Evidence on Crime and Employment from a Natural Experiment. *Criminology*, vol. 51.
- Lulham, R., D. Weatherburn & L. Bartels (2009): *The recidivism of offenders given suspended sentences: A comparison with full-time imprisonment*. NSW Bureau of Crime Statistics and Research.
- McGrath, A. & D. Weatherburn (2012): The effect of custodial penalties on juvenile reoffending. *Australian & New Zealand Journal of Criminology*, vol. 45, s. 26-44.
- Meade, B., B. Steiner, M. Makarios & L. Travis (2012): Estimating a Dose-Response Relationship Between Time Served in Prison and Recidivism. *Journal of Research in Crime & Delinquency*, vol. 50, s. 525-550.
- Ministry of Justice (2013). *2013 Compendium of re-offending statistics and analysis*, Ministry of Justice Statistic Bulletin.
- Minke, L. K. (2006): *Skejby-modellen - et socialt eksperiment om fortynding af kriminelle*. Justitsministeriet, www.jm.dk.
- Minke, L. K. (2010): *Fængslets indre liv - med særlig fokus på fængselskultur og prisonisering blandt indsatte*. Det Juridiske Fakultet, Københavns Universitet.
- Nagin, D. S., F. T. Cullen & C. L. Jonson (2009): Imprisonment and reoffending. I Tonry, M. (ed.): *Crime & Justice*. The University of Chicago Press, s. 115-199.
- Nagin, D. S. & G. M. Snodgrass (2013): The Effect of Incarceration on Re-Offending: Evidence from a Natural Experiment in Pennsylvania *Journal of Quantitative Criminology*, vol. 29, s. 601-642.
- Nilsson, A. (2002): *Fånge i marginalen*. Stockholms universitet, Kriminologiska institutionen, Stockholm.
- Nilsson, I. & A. Wadeskog (2008): *Det är bättre att stämma i bäcken än i ån*. Skandia, Stockholm.
- Owens, E. G. (2009): More Time, Less Crime? Estimating the Incapacitative Effect of Sentence Enhancements. *Journal of Law and Economics*, vol. 52, s. 551-579.
- Piquero, A. A. B. (2007): Does Incapacitation Reduce Crime? *Journal of Quantitative Criminology*, vol. 23, s. 267-285.
- Rambøll (2012): *Analyse af de økonomiske konsekvenser på området for udsatte børn og unge*. Rambøll.
- Sirén, R. and J. Savolainen (2013). "No Evidence of Specific Deterrence under Penal Moderation: Imprisonment and Recidivism in Finland " *Criminology and crime prevention*, Vol 14, s.80-97.
- Smith, P., C. Goggin & P. Gendreau (2002): *The Effects of Prison Sentences and Indeterminate Sanctions on Recidivism: General Effects and Individual Differences*. Public Works and Government Services Canada.
- Snodgrass, G. M., A. J. Blokland, A. Haviland, P. Nieuwbeerta & D. S. Nagin (2011): Does the time cause the crime? An examination of the relationship between time served and reoffending in the Netherlands. *Criminology*, vol. 49, s. 1149-1195.
- Sorensen, D. W. M. & B. Kyvsgaard (2009): *Afsoning i hjemmet. En forløbsanalyse vedrørende fodlænkeordningen*. Justitsministeriets Forskningskontor.
- Sweeten, G. & R. Apel (2007): Incapacitation: Revisiting an Old Question with a New Method and New Data. *Journal of Quantitative Criminology*, vol. 23, s. 303-326.

- Sykes, G. (1958): *The Society of Captives: A Study of a Maximum-Security Prison*. Princeton University Press.
- Tollenaar, N., A. M. v. d. Laan & P. G. M. Heijden (2014): Effectiveness of a prolonged incarceration and rehabilitation measure for high-frequency offenders. *Journal of Experimental Criminology*, vol. 10, s. 29-58.
- Travis, J., B. Western, and S. Redburn (2014): *The growth of incarceration in the United States. Exploring causes and consequences*. National Academies Press.
- Villettaz, P., M. Killias & I. Zoder (2006): *The Effects of Custodial vs. Non-Custodial Sentences on Re-Offending: A Systematic Review of the State of Knowledge*. The Campbell Collaboration.
- Villettaz, P., G. Gillieron & M. Killias (2015): *The Effects of Custodial vs. Non-Custodial Sentences on Re-Offending: An Updated Systematic Review of the State of Knowledge*. Campbell Collaboration.
- Weatherburn, D. (2010): The effect of prison on adult re-offending. *Crime and Justice Bulletin*, vol.
- Weatherburn, D., J. Hua & S. Moffatt (2006): How much crime does prison stop? *Crime and Justice Bulletin*, vol.
- Wermink, H., R. Apel, P. Nieuwebeerta & A. Blokland (2013): The Incapacitation Effect of First-Time Imprisonment: A Matched Samples Comparison. *Journal of Quantitative Criminology*, vol. 29.

9. BILAG

Tabel 1a. Resultat af propensity score matching, simpel vold.

	Alle		Solosager		Førstegangsaftsonere	
	Kontrol- gruppe	Eksperimen- talgruppe	Kontrol- gruppe	Eksperimen- talgruppe	Kontrol- gruppe	Eksperimen- talgruppe
Andel recidiveret	40 %	41 %	36 %	37 %	32 %	31 %
Andel recidiveret til ubetinget dom	25 %	28 %	22 %	24 %	17 %	21 %
Andel recidiveret til frihedsstraf	31 %	33 %	28 %	29 %	23 %	24 %
Antal nye friheds- straffe	0,45	0,48	0,38	0,40	0,32	0,34
Antal nye ubetinge- de domme	0,35	0,41	0,29	0,33	0,22	0,29
Antal nye domme	0,69	0,67	0,58	0,58	0,50	0,47
Antal personer	1071	1071	719	719	575	575

***: $p < 0,001$; **: $p < 0,01$; *: $p < 0,05$.

Tabel 1b. Karakteristika ved kontrol- og eksperimentalgrupper efter matching, simpel vold.

	Alle		Solosager		Førstegangsaftsonere	
	Kontrol- gruppe	Eksperimen- talgruppe	Kontrol- gruppe	Eksperimen- talgruppe	Kontrol- gruppe	Eksperimen- talgruppe
Alder på løsladel- sestidspunkt	29,71	29,64	29,99	29,76	28,64	28,50
Alder på gernings- tidspunkt	28,98	28,98	29,31	29,13	27,91	27,85
Antal tidligere for- hold	9,43	9,06	7,00	6,97	2,62	2,38
Antal tidligere fri- hedsstraffe	1,97	1,91	1,62	1,61	0,51	0,46
Antal tidligere ube- tingede domme	1,27	1,23	0,99	0,97	-	-
Antal tidligere domme	3,30	3,16	2,77	2,74	1,26	1,22
Tidligere idømt ubetinget straf- længde (i dage)	161,04	162,74	124,54	111,09	-	-
Antal konfererende sager	0,66	0,64	-	-	0,50	0,48
Køn	0,03	0,02	0,03	0,03	0,03	0,03
Længden af idømt straf (i dage)	58,63***	71,75***	44,37***	55,38***	43,05***	53,93***
Antal personer	1071	1071	719	719	575	575

***: $p < 0,001$; **: $p < 0,01$; *: $p < 0,05$.

Tabel 2a. Resultat af propensity score matching, alvorligere vold.

	Kontrolgruppe	Eksperimentalgruppe
Andel recidiveret	46 %	41 %
Andel recidiveret til ubetinget dom	31 %	27 %
Andel recidiveret til frihedsstraf	37 %	32 %
Antal nye frihedsstraffe	0,59	0,48
Antal nye ubetingede domme	0,48	0,40
Antal nye domme	0,87	0,74
Antal personer	480	480

***: $p < 0,001$; **: $p < 0,01$; *: $p < 0,05$.

Tabel 2b. Karakteristika ved kontrol- og eksperimentalgrupper efter matching, alvorligere vold.

	Kontrolgruppe	Eksperimentalgruppe
Alder på løsladelsestidspunkt	30,05	30,05
Alder på gerningstidspunkt	29,29	29,34
Antal tidligere forhold	8,70	8,96
Antal tidligere frihedsstraffe	1,80	1,77
Antal tidligere ubetingede domme	1,19	1,13
Antal tidligere domme	3,10	3,10
Tidligere idømt ubetinget strafflængde (i dage)	151,12	150,56
Antal konfererende sager	0,87	0,94
Køn	0,03	0,03
Længden af idømt straf (i dage)	152,53**	190,33**
Antal personer	480	480

***: $p < 0,001$; **: $p < 0,01$; *: $p < 0,05$.

Tabel 3a. Resultat af propensity score matching, voldtægt.

	Kontrolgruppe	Eksperimentalgruppe
Andel recidiveret	31 %	24 %
Andel recidiveret til ubetinget dom	15 %	16 %
Andel recidiveret til frihedsstraf	24 %	21 %
Antal nye frihedsstraffe	0,30	0,28
Antal nye ubetingede domme	0,18	0,22
Antal nye domme	0,41	0,40
Antal personer	144	144

***: $p < 0,001$; **: $p < 0,01$; *: $p < 0,05$.

Tabel 3b. Karakteristika ved kontrol- og eksperimentalgrupper efter matching, voldtægt.

	Kontrolgruppe	Eksperimentalgruppe
Alder på løsladelsestidspunkt	32,70	31,55
Alder på gerningstidspunkt	31,25	30,02
Antal tidligere forhold	3,53	3,88
Antal tidligere frihedsstraffe	0,84	0,78
Antal tidligere ubetingede domme	0,46	0,46
Antal tidligere domme	1,51	1,46
Tidligere idømt ubetinget strafflængde (i dage)	48,32	54,30
Antal konfererende sager	0,95	0,94
Køn	0,00	0,00
Længden af idømt straf (i dage)	356,46***	640***
Antal personer	144	144

***: $p < 0,001$; **: $p < 0,01$; *: $p < 0,05$.

Tabel 4a. Resultat af propensity score matching, uagtsomt manddrab ved færdselsuheld.

	Kontrolgruppe	Eksperimentalgruppe
Andel recidiveret	16 %	20 %
Andel recidiveret til ubetinget dom	7 %	11 %
Andel recidiveret til frihedsstraf	9 %	16 %
Antal nye frihedsstraffe	0,20	0,29
Antal nye ubetingede domme	0,18	0,18
Antal nye domme	0,33	0,36
Antal personer	45	45

***: $p < 0,001$; **: $p < 0,01$; *: $p < 0,05$.

Tabel 4b. Karakteristika ved kontrol- og eksperimentalgrupper efter matching, uagtsomt manddrab ved færdselsuheld.

	Kontrolgruppe	Eksperimentalgruppe
Alder på løsladelsestidspunkt	28,45	29,01
Alder på gerningstidspunkt	27,21	27,08
Antal tidligere forhold	3,31	3,64
Antal tidligere frihedsstraffe	0,78	0,87
Antal tidligere ubetingede domme	0,53	0,49
Antal tidligere domme	1,49	1,76
Tidligere idømt ubetinget strafflængde (i dage)	85,60	72,09
Antal konfererende sager	1,76	2,04
Køn	0,04	0,04
Længden af idømt straf (i dage)	151,87***	343,78***
Antal personer	45	45

***: $p < 0,001$; **: $p < 0,01$; *: $p < 0,05$.

Tabel 5a. Resultat af propensity score matching, brugstyveri af motorkøretøj.

	Kontrolgruppe	Eksperimentalgruppe
Andel recidiveret	39 %	39 %
Andel recidiveret til ubetinget dom	16 %	18 %
Andel recidiveret til frihedsstraf	25 %	29 %
Antal nye frihedsstraffe	0,33	0,45
Antal nye ubetingede domme	0,20	0,30
Antal nye domme	0,61	0,72
Antal personer	335	236

***: $p < 0,001$; **: $p < 0,01$; *: $p < 0,05$.

Tabel 5b. Karakteristika ved kontrol- og eksperimentalgrupper efter matching, brugstyveri af motorkøretøj.

	Kontrolgruppe	Eksperimentalgruppe
Alder på løsladelsestidspunkt	-	-
Alder på gerningstidspunkt	23,27	23,43
Antal tidligere forhold	6,93	6,60
Antal tidligere frihedsstraffe	1,09	1,05
Antal tidligere ubetingede domme	0,53	0,56
Antal tidligere domme	2,17	2,07
Tidligere idømt ubetinget strafflængde (i dage)	72,51	75,59
Antal konfererende sager	-	-
Køn	0,13	0,11
Andel ubetingede domme	0,10***	0,27***
Antal personer	335	236

***: $p < 0,001$; **: $p < 0,01$; *: $p < 0,05$.